

ПОЗОРИШТЕ

www.snp.org.rs

ДРАМА drama ОПЕРА opera БАЛЕТ balet
март/април 2014.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

ISSN 0352907

9 770352 907005

**Медаље, награде и похвале
поводом дана Позоришта**

**Константин Костјуков:
Све те различите душе, покрети, фигуре**

Гaleb у Будимпешти

Пољаци, лудаци и понеки маркиз

ПОЗОРИШТЕ

Сезона 2013/2014. ЛИСТ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА,
Позоришни трг 1, Нови Сад, YU ISSN 0352-907 X
www.snp.org.rs

За издавача:

АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ, управник СНП-а

Редакција:

ДАРИНКА НИКОЛИЋ
СВЕТИСЛАВ ЈОВАНОВ
ЛАСЛО БЛАШКОВИЋ
БРАНКО ДИМИТРИЈЕВИЋ
МИЊА ЛАГАТОР
ГАЛА ГАЈИН

Технички уредник:

НОРБЕРТ БАРЦАЛ

Фотографије:

МИОМИР ПОЛЗОВИЋ
МАРИО ПУЧИЋ
БРАНИСЛАВ ЛУЧИЋ

Компјутерски слог:

ЉИЉАНА БИЛБИЈА

Фотографија на насловној страни:
Андреја Кулешевић у представи *Усјавана лејоџица*,
фото Никола Брадоњић

Први број Позоришта у издању Друштва за Српско народно позориште изашао је 26. децембра 1871, а последњи, недатиран, 1908. године. – 1880. и 1883. Лист није излазио, а 1881/82. издаван је као годиште сезоне. – У том периоду Позориште је уређивао Антоније Хаџић. Од 5. новембра 1909. до 31. јануара 1910. Лист уређује Јован Грчић, најпре под именом Позориште, а затим Ново позориште. Уредници листа Позориште у новој серији 1968-2005: Зоран Јовановић (1968-1977), Звездана Шарић (1977-1979), десет бројева у сезони 1979/80. уредили – Милица Остојић, Мирко Петковић и Гордана Торбица; Јасмина Њаради (фебруар-мај 1981), Лазар Васић (октобар 1981. – март 1982), Смиљана Лагатор (јуни 1992. – март 1993), Весна Крчмар од 1983. до 2005, од 2006. до 2013. Александар Милосављевић.
Телефони: 021/66 23 391; 528 894; 66 23 858

Садржај

Медаље, награде и похвале поводом дана Позоришта	4
Све те различите душе, покрети, фигуре	9
Награда „Терпсихора“ Костјукову	9
Допадљива, питка, логично развијена представа	10
Парови, по Шекспиру и Савину	13
Један и један нису два	14
Аплаузи за новосадску <i>Госпођу министарку</i> у ЈДП-у	15
<i>Је ли било кнежеве вечере</i> Српског народног позоришта у Загребу	15
Да могу поново да бирам, био бих – велики оперски певач	16
Национално не значи повратак у прошлост	18
Жене треба да владају светом	20
Сведочење о деведесетим	21
Изванредни Златни беочуг Владимиру Логунову	21
Без „Жанке“ била бих сиромашнија	22
Младобосанцима је Ниче био важан	24
Ми говоримо телом	26
У току пробе комада Борислава Чичовачког	28
Пут у Нови Сад	29
Пољаци, лудаци и понеки маркиз	30
<i>Неојланша</i> најбоља представа	34
<i>Галеб</i> у Будимпешти	35
Велики канадски балет на сцени СНП	36
XX век – прича без краја	37

Свечаност у Српском народном позоришту

Медаље, награде и похвале

Златна медаља „Јован Ђорђевић“

Андреја Кулешевић, солисткиња Балета

Стални члан Балета Српског народног позоришта од 1997. године. Остварила је изузетне креације у многим балетима, нарочито у улогама Оде-Одилије у *Лабудовом језеру*, Китри у *Дон Кихоту*, Милеве у *Милеви Ајнштајн* и Виле Карабос у *Усјавању лејолици*. Била је носилац и интерпретатор свих пројеката Форума за нови плес, а нарочито се истакла у представи *Језик зидова*. Својим радом оставила је снажан печат као балетски уметник изузетне технике и уметничком реализацијом различитих улога, од поетичних до емотивних и експресивних.

Сребрна медаља „Јован Ђорђевић“

Душанка Радмановић, уредник програма

Запослена 1979. године, у доба док је Српско народно позориште пословало у старој згради, предана је овом театру већ 35 година. Пратила је живот новог Позоришта од његовог пресељења, уредила бројне програмске књижице за оперске и балетске представе. Поред организовања низа концерата домаћих и иностраних уметника у Концертној пословници, била је секретар свих пет Југословенских балетских такмичења. Одана послу и Позоришту, један је од најпоузданијих радника које је овај театар икада имао, чиме заслужује једно од највећих признања Српског народног позоришта, сребрну медаљу „Јован Ђорђевић“.

Бронзана медаља „Јован Ђорђевић“

Емилија Билић, секретар Опере

за предан рад у Српском народном позоришту дуг три деценије.

Љубав према уметности довела је Емилију у Српско народно позориште. Вредна, поуздана, неисцрпне енергије, цењена од колега и сарадника, посвећена и одана театру, постала је стуб Опере Српског народног позоришта и безрезервно заступила медаљу са именом Јована Ђорђевића.

Мирјана Станчић, нототекар

Као обоисткиња Оркестра Опере Српског народног позоришта, радни однос је засновала 1974. године. Из здравствених разлога, од 2005. године обавља послове нототекара Опере са истим жаром, педантношћу, преданошћу и пожртвованошћу као и на почетку своје каријере.

Петар Шушковић, радник обезбеђења за протокол

Запослен је октобра 1981. године, најпре као цуг-мајстор у Техници, одакле је прешао у Службу обезбеђења где већ деценијама мотри и чува улазе зграде. Са осталим радницима обезбеђења, публику, госте и сараднике дочекује одговорно и љубазно, захваљујући чему посетиоци стичу пријатан први утисак о нашем Позоришту.

поводом дана Позоришта

Годишње награде

Радослав Рале Миленковић, глумац и редитељ

за упечатљиву улогу Оца Малволија у представи *Бојојављенска ноћ* Вилијама Шекспира у режији Егона Савина.

Суверено комбинујући зrelu стваралачку осећајност и мајсторство у баратању најразличитијим регистрима глумачке технике, Радослав Миленковић је у представи *Бојојављенска ноћ* открио нове димензије једног од Шекспирових најзагонетнијих и најинтригантнијих ликова. Крећући се у распону од потиснуте виталности ренесансног интриганта, преко уклете амбициозности романтичарског сувишног човека, до модерног моралисте измученог неурозама, Миленковић је аутентичном Малволију двадесет првог века подарио опасну непредвидљивост Јага, кобну чежњивост Фауста и демонску прилагодљивост Тартифа.

Васа Стајкић, солиста Опере

за складну и убедљиву креацију улоге Симона Боканегре у истоименој опери Ђ. Вердија. „Певачки доречено и сценски уверљиво тумачећи насловну ролу дужда Симона Боканегре, Васа Стајкић је нашао баланс између нежних љубавних осећања и трагизма свог лика.”

Бранислав Јатић, првак Опере

за сугестивну певачку креацију и упечатљиво и потресно остварење лика достојанственог старог патриција Фијеска у опери *Симон Боканеџа* Ђузепе Вердија.

Ана Ђурић, солисткиња Балета

за улоге Одете-Одилије у *Лабудовом језеру* и Принцезе Ауроре у *Усјавањој лејошци* П. И. Чајковског.

По речима критичара она је као „скројена“ за обе улоге у овим прослављеним балетима. Белог лабуда играла је крхко и емотивно, а Црног заводљиво и злоћудно. Као Аурора у балету *Усјавања лејошци* показала је све одлике које красе балерину у овој захтевној улози. Одликују је раскошан изглед, добра техника, скок и вртешка.

Ливију Хар, солиста Балета

за улоге Принца Зигфрида у *Лабудовом језеру* и Принца Дезиреа у балету *Усјавања лејошци* П. И. Чајковског. Принчевског изгледа и манира, одиграо је ове две улоге као добар партнер и играч класичне балетске школе.

Андреј Колчерију, првак Балета

за улогу Принца Дезиреа у балету *Усјавања лејошци* П. И. Чајковског. Његову игру одликују лепи скокови, прецизне вртешке и добро партнерско умеће. Улогу Дезиреа одиграо је са свим атрибутима које захтева ова улога.

Љубица Шугић, организатор у Балету

Поуздана сарадница, посвећена захтевним пословима у Балету, способна да изнађе права решења и када нису непосредан део њених радних задатака. Након 15 година рада и даље је неуморан и посвећен сарадник.

Норберт Барцал, асистент дизајнера

Његова стручност и професионална посвећеност раду на обликовању и припреми свих ликовно-графичких елемената из домена штампаних материјала, учинила је да се Служба квалитативно унапреди, како у стручно-технолошком тако и у организационом домену.

Бојан Квргић, специјалиста – инжењер администратор

Поред послова систем-администратора, Бојан решава све компјутерске проблеме у Позоришту, а преузео је и послове монтаже у Мултимедијалном студију Српског народног позоришта. Осим тога што је изузетан стручњак, вредан је и цењен колега и сарадник с којом је задовољство радити.

Ђурђинка Беба Аћимовић, организатор продаје

Доласком у Службу организоване продаје 1995. године посебно се посветила едуковању и довођењу публике на оперске представе, чији је и сама заљубљеник од раног детињства, пасионирани сакупљач и власник обимне документације о свим одгледаним представама. Дугогодишњи је активиста Музичке омладине и аутор књиге о историјату Опере која је у припреми за штампу. Њена посвећеност послу, стручност и познавање позоришне материје, подједнако долазе до изражаја као и њена сталоженост, комуникативност, позитиван став и други људски квалитети који је красе.

Јасна Јовановић, главни књиговођа аналитичар

Запослена је у Српском народном позоришту од 1984. године. Врло брзо је својим знањем и искуством стекла поверење претпостављених неопходно за посао који обавља. Као одговоран и вредан радник, нарочито је допринела ваљаном обављању захтевних послова у протеклој години, због чега заслужује годишњу награду Српског народног позоришта.

Олга Радман, виши књижничар у Библиотеци

Стручно је ангажована на пословима прикупљања библиотечног материјала, чувања и давања на коришћење. Посебно се истиче њен допринос у формирању и вођењу каталога медијатеке Српског народног позоришта. Уважавана је и поштована међу колегама библиотекарима због изражене жеље према перманентном образовању.

Тихомир Бороја, самостални електричар

Одговоран и поуздан сарадник у стварању позоришних представа у области сценске расвете, посебно се истакао у извођењу оперских и балетских представа у протеклој сезони.

Славиша Амиџић, реквизитар

Протеклих година добијао је све захтевније представе које је самостално водио и учествовао у њиховим извођењима. Нарочито се истакао у протеклој сезони на копродукцијском извођењу представе *Шекспир у Кремљу*

Нада Калањ, курир – експедитор

Све послове обавља савесно, стручно и самостално. У свом раду испољава самоиницијативност, ефикасност и вредноћу. Истиче се као добар сарадник и радник са израженом одговорношћу и разумевањем за посао који обавља.

Душанка Павловић, кафе-куварица

У Српском народном позоришту се запослила пре две деценије као спремачица-разводник-гардеробер. Од оснивања кафе-кухиње, Душица налази изазов у новим пословима и безрезервно им се посвећује. Вредна, хитра, насмејана, комуникативна у пословима који подразумевају услужност, брзину, различита расположења запослених и гостију, а понекад и неограничено радно време.

Виолета Ристић Гут, кафе-куварица

Након послова развођачице-гардоребера-спремачице, почиње да ради у кафе-кухињи. Послове који се понекад обављају у неадекватним условима и без радног времена, који захтевају услужност, комуникацију са свим запосленима и с гостима на коктелима, Виолета увек испуњава вредно, без поговора, не дозвољавајући да посао трпи.

Данијела Стеваноска, кафе-куварица

У Српско народно позориште дошла је 1996, а у кафе-кухињи ради од 2007. године. Увек добро расположена и весела, Данијела свој посао ради предано, а због своје комуникативности омиљена је сарадница многим у овом театру.

Станица Красић, спремачица-разводник-гардеробер

Готово читав радни век, већ више од три деценије, заједно са својим колегицама стара се о хигијени наше театарске куће, бринући о томе да нам бина, гледалиште, канцеларије, радионице и тоалети увек буду чисти. Скромна, ћутке и стрпљиво обавља своја задужења, а као разводник-гардеробер увек љубазно и предусретљиво дочекује и испраћа публику.

Годишње похвале**Ауторски и глумачки тим представе *Госпођа минисјарка* Бранислава Нушића у режији Радослава Миленковића,**

за предан рад на комедији која је већ постала једна од најтраженијих представа нашег театра.

Ауторски и глумачки тим представе *Шекспир у Кремљу* Иве Штивичића у режији Ленке Удовички

за изузетан труд уложен у реализацију ове копродукције Српског народног позоришта и Казалишта Улисис са Бриона.

Ауторски и уметнички тим представе *Симон Боканеџа*, под диригентским вођством Александра Којића, у режији Катерине Пантис Либеровичи

за узетан труд при реализацији ове опере Ђузепе Вердија.

Балетска представа *Усјавана лејошница*, Петра Иљича Чајковског, у кореографији Владимира Логунова, под диригентским вођством Микице Јевтића једно је од најблиставијих дела класичног балетског наслеђа.

Асука Маруо, солисткиња Балета

за улогу Жизеле у истоименом балету Адолфа Адама. Ову улогу изнела је емотивно и на технички завидном нивоу.

Такуја Сумитомо, солиста Балета

за улогу Алберта у балету *Жизела* Адолфа Адама. Улогу је остварио са великом самоконтролом, самодисциплином и уметнички изражајно.

Катарина Кљајић, балерина

за улоге Виле Јоргован и Принцезе Флорине у балету *Усјавана лејошница* Петра Иљича Чајковског, у којима се истакла играчком техником и лепом балетском појавом.

Душан Јовановић, главни мајстор тона

за изузетно залагање у протеклој сезони на представама Дrame Српског народног позоришта.

Дарко Марин, главни мајстор столарске радионице

У протеклој сезони, као и у претходнима, показао је стручност и професионалност на реализацији сценографских решења у оквиру столарске радионице и својом одговорношћу и организацијом посла успешно обављао све постављене радне задатке.

Жика Сувачаревић, шеф транспорта

Већ дужи временски период обавља послове у транспортној служби са само два запослена радника. Све постављене задатке завршава одговорно и на време. У протеклој сезони учествовао је и у декоратерским пословима када је то било неопходно.

Драган Бешић, транспортни радник

Ниједан постављени радни задатак њему не представља проблем. И у протеклој сезони решавао је све брзо и ефикасно, а по потреби радио је и реквизитарске послове, и то веома успешно.

Технички тим

који су сачињавали

на челу са Жељком Пишкорићем, сценографом

Славиша Амиџић, реквизитар

Раденко Марјановић, мушки гардеробер

Спасоје Симеуновић, главни столар

за учешће и успешну реализацију представе *Шекспир у Кремљу*.

РАДИОНИЦЕ Радне јединице ТЕХНИКА

столари, бравари, тапетари, сликари, кројачи, кројачице, модискиње и обућари који су у протеклој сезони одговорили свим сценографским и костимографским захтевним решењима, а нарочито су се истакли на реализацији представе *Симон Боканеџа*.

Музичка омладина Новог Сада

Као промотер и организатор врхунских концерата и фестивала озбиљне музике, МОНС већ деценијама афирмише наш град као културни центар у правом смислу те речи. Велика заслуга за то припада њеном челнику, врсном znalцу и љубитељу музичке уметности, Милану Радуловићу. Музичка омладина је поуздан и драгоцен пословни партнер и пријатељ Српског народног позоришта, а уметност и духовност коју обе институције негују и дарују публици, чине их природним сарадницима који су упућени један на другог.

Захвалнице

Душко Љуштина, главни продуцент Казалишта Улиссис, Бриони и директор Сатиричког казалишта „Керемпукх“, Загреб

За изузетно успешну сарадњу Српског народног позоришта и Казалишта Улиссис, Бриони, као и преданост уложену у проширивање сарадње са загребачким театрима.

Наташа Пејчић, новинарка листа Дневник

Поуздана сарадница Српског народног позоришта, која већ деценијама не пропушта ниједан догађај у нашем театру, драгоцен професионалац захваљујући којем је ово позориште готово свакодневно присутно на страницама листа Дневник.

Оливера Милошевић, уредница и новинарка Радио-телевизије Србије

За дугогодишњу сарадњу са Српским народним позориштем, захваљујући којој прилози са премијера и гостовања нашег театра стижу у све делове наше земље, као и у дијаспору.

Ивана Петровић, новинарка Телевизије Војводине

За успешно, предано и професионално праћење свих премијера и бројних гостовања Српског народног позоришта, као и за најбољу ТВ емисију у Војводини, „Галеб над Миљацком“, о великом успеху представе *Галеб* Српског народног позоришта на фестивалу МЕС у Сарајеву.

Смиљка Сељин, уредница и новинарка Новосадске телевизије

Српско народно позориште изражава захвалност врсној новинарки, љубитељки позоришта и верној сарадници нашег театра, ауторки бројних интервјуа, прилога и емисија о уметницима који раде и који су радили у овом театру.

СПОНЗОРИ И ПРИЈАТЕЉИ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

За драгоцену сарадњу у сезони 2013/2014.

ИНТЕНС д.о.о

НОВОСАДСКИ САЈАМ

ПРЕС ИНТЕРНАЦИОНАЛ

ФРУКТУС, д.о.о. Бачка Паланка

ВИНАРИЈА „МАЧКОВ ПОДРУМ“ ИРИГ

МИНАКВА ББ а.д. Нови Сад

ВОДА ВРЊЦИ а.д. Врњачка Бања

УНИВЕРЕКСПОРТ Нови Сад

Константин Костјуков

Све те различите душе, покрети, фигуре

искрена и јака, може да се супротстави и најјачим силама. Али истовремено открива и трагичну истину да, када се свађају велики и моћни, по правилу страдају недужни. Стога сам и сценограф замолио да и он својим решењима допринесе визуелном дочаравању драматике времена о којем је Шекспир писао. Јер, идеја ми је да ангажујемо сва чула публике увлачећи их у један аутентичан свет. То истовремено тражимо и од мојих балерина и балетана – да док играју забораве како се зову и потпуно постану оно што су на сцени.

Музика Сергеја Прокофјева није „лака за слушање“, а након његове изведбе чули су се његови да „није у довољној мери прикладна за сцену“. У којој мери њога оштрава заједно кореографа?

– Прокофјев, чињеница је, није лак. Али *Ромео и Јулија* је без сваке сумње генијално написано дело. У тој његовој музици јак чујем балетске кораке... И не само то: пажљиво слушајући музику можеш видети не само кореографију, него и израз лица Ромеа, Јулије, Тибалда, Меркуција... Мени је ова партитура пример како треба приступити једном роману и транспоновати га за извођење на сцени. Иначе, то што у почетку балет није прихваћен не треба да чуди. У то време ни Шостаковича нису могли да смисле. Када год се појави нешто ново, другачије, то готово по правилу изазива шок. Уосталом, ни Битлси нису одмах дочекани раширених руку, напротив. Како год, Прокофјев неке

може да се свиђа или не, али он је до детаља испоштовао све законитости не само музике, него и драмског набоја неопходног за балет. И зато је „Ромео и Јулија“ истинско музичко благо.

Колико вас као кореографа ограничавају његове „кореографске парадигме“. Јер, „Ромео и Јулија“ су на сцени постојали од Леониде Лавровској и Рудолфа Нурјева, до Димитрија Парлића и Кенета Мекмилана.

– Ограничења у том смислу нема. Нисам се ослањао на друге кореографе, друге ауторе, већ сам покушао да понудим своју визију како мислим да би данас *Ромео и Јулија* требало играти. Ограничења су, заправо, сасвим друге природе. Наиме, када се ми кореографи посветимо неком делу, у стању смо да га слушамо сатима. То, нажалост, не значи и да је публика данас расположена за то да се посвети балетском комаду од прве до последње ноте како је он написан, што би значило да мора да проведе у театру по четири или пет часова. Таквог стрпљења више нема, или га има још на свега неколико места, попут Москве, Париза или Лондона. Зато сам и ја морао да се прилагодим и заједно са диригентом сведем *Ромео и Јулију* на два чина с једном паузом, али тако да се исприча прича, испоштује сваки лик и, наравно, не поремете темељне поставке Прокофјевљеве партитуре...

Мирослав Сивајић, ДНЕВНИК

Сергеј Прокофјев је у првој верзији балета *Ромео и Јулија*, написаног 1935, компоновао – хепиенд. На темељу либрета, који је по Шекспировој драми написао Адријан Пјотровски, чувени руски композитор је млади заљубљени пар оставио у животу, али то његово виђење никада није дошло сцену.

Једноставно, челни људи Баљшој театра „замолили“ су Прокофјева да батали те егзибиције „модерниста“, у које је убрајао и Пјотровски, и лепо се врати традиционалном трагичном завршетку.

Када сам прослављеног играча а данас кореографа Константина Костјукова упитао хоће ли можда бити срећног краја у његовом виђењу овог ремек-дела балетске литературе, које ће новосадска публика имати прилику премијерно да види 17. априла на сцени „Јован Ђорђевић“ Српског народног позоришта, слатко се насмејао одмахујући главом.

– Не, неће бити срећног краја. Када сам почео са припремама кореографије за *Ромео и Јулију*, замислио сам је као сценску лектуру. Идеја ми је била да и младој генерацији, дакле и оној која можда није читала драму, омогућим да аутентично „ишчитају“ Шекспира, а да сваки лик обликујем онако како га је описао Прокофјев. Јер, он је написао генијалну музику, у којој је до детаља обојио не само Ромеа и Јулију, него је у потпуности поштовао и остале актере драме...

А помераће ли можда комад ближе нашој епохи?

– Не. Нема потребе. Не морамо Ромеу и Јулији да стављамо телефоне у руке и навлачимо им фармерице да бисмо приближили њихову причу савременој публици. Јер та је прича савременска. Она носи велику поруку за све заљубљене, да љубав, ако је

Награда „Терпсихора“ Костјукову

Награда „Терпсихора“ за посебан допринос у области уметничке игре припала је Константину Костјукову, дугогодишњем прваку и в.д. директору Балета Народног позоришта у Београду.

Одлуку је донео жири Удружења професионалних балетских играча, кореографа и балетских педагога Србије, у саставу: Јован Веселиновић, Душка Сифниос и Гордан Драговић. У образложењу жирија истиче се да је Костјуков дугогодишњим преданим и успешним радом дао трајни допринос балетској уметности, као најупечатљивији балетски уметник своје генерације, који је виртуозно и једнако успешно изводио представе класичног, неокласичног и модерног карактера.

Жири посебно истиче његов допринос као директора Балета Народног позоришта у очувању традиције класичног балета и развоју савремене игре, као и успешна кореографска остварења у балетима *Криво Орашчић* у Народном позоришту, као и *Ромео и Јулија* (премијера 17. априла у Српском народном позоришту).

Допадљива, питка, логично развијена представа

На измаку године у којој свет обележава два века од рођења великог италијанског оперског композитора Ђузепе Вердија, на сцени Српског народног позоришта премијерно је изведена једна од Вердијевих најзанимљивијих опера *Симон Боканеџа*

Ова опера је раније само једном, 1967, била постављена у Новом Саду.

Опера *Симон Боканеџа* је дело типичне романтичарске инспирације, с одликама зреле фазе ауторовог стваралаштва, које карактеришу надахнута мелодиозност и истанчани осећај за сценску драматику. Опера је написана по либрету заснованом на животу средњовековног ђеновљанског дужда, са замршеном радњом и компликованим односима главних личности, а драматуршку комплексност прати на сличан начин постављена, захтевна музичка фактура. Извођење овог дела поставило је стога пред ансамбл Опере СНП озбиљне извођачке задатке, којима су, како је показала премијера,

новосадски уметници успешно одговорили. Као резултат њиховог труда и извођачке посвећености настала је питка и логично развијена представа, остварена у садејству расположених солиста, оркестра бујног и прецизно профилисаног звука и хорског ансамбла, под диригентском управом врсног младог диригента Александра Којића.

Импресивно, певачки доречено и сценски суверено тумачење насловне, главне роле дужда Симона Боканеџа пружио је баритон Васа Стајић, налазећи баланс између нежних љубавних осећања и трагизма овог lika, а подједнако запажену и проживљену интерпретацију остварила је Данијела Јовановић у улози

Амалије Грималди. Сугестивне певачке креације дали су и Бранислав Јатић у улози достојанственог старог патриција Јакопа Фијеска, Александар Саша Петровић као млади патрициј Габријеле Адорно, као и Небојша Бабић у улози злосрећног и подлог дуждевог секретара Паола Албијанија.

Додатну драж и сценску атрактивност овој представи дала је инвентивна режијска поставка гошће из Италије Катерине Панти Либеровић, која је „разиграла“ и динамизовала оперску радњу. Треба овде поменути и знатне доприносе још двоје гостију из Италије: занимљиву сценографију Серђа Мариотија и костимографска решења Кристине Ачети, чиме је употпуњена ова допадљива и солидна представа, којом је Новосадска опера на достојан начин прославила Вердијеву годишњицу.

Борислав Хложан, ДНЕВНИК

Парови, по Шекспиру

Представа *Бојојављенска ноћ* Српског народног позоришта из Новог Сада, која је недавно гостовала у ЈДП-у, не привлачи пажњу само због Шекспира, реномираног редитеља (Егон Савин) и једног од водећих глумачких ансамбала у земљи, већ и због тога што је добар узорак једног позоришног феномена. Одавно је у савременом театру уметничка пракса, уз подршку теорије, легитимисала различите поетичке приступе у режији класике, а чија класификација, због ве-

лике разноврсности и прожимања тих приступа, постаје све тежа. Због тога је знатно рећи случај, бар када је реч о водећим глумцима и редитељима, да се може посегнути за некада утицајним а сада одбаченим захтевом да инсценација буде верна тексту, као да су значења драме ентитет који се може транспоновати из књижевности у позориште. Међутим, у овој представи, а што је зачуђујуће за редитеља као што је Савин, имамо баш случај да се текст у потпуности опире режији. Редитељски

концепт остаје чиста спекулација, нимало потврђена оним што и сам Савин, потпуно тачно, ставља као једини критеријум истине у театру: телом и душом глумца.

На крају Шекспирове драме збуњујућа одећа се скида, полови се разоткривају, те спајају „исправни“ парови. Војвода Орсино може да остане с Виолом на чији изглед и љубав није остао имун јер се открива, на његово олакшање, да она није оно за шта се издавала (његов паж Цезарио), грофица Орсина добија супститут за своју љубав према Виоли, а за коју се испоставља да није мушкарац, у облику њеног брата близанца. У модерном читању Шекспира, пре свега оног из есеја *Горка Аркадија* и *Розалиндин џол* Јана Кота, ово разрешење и растерећење, које је истовремено и комичко и друштвено, оставља последице: заједница се самопотврђује склапањем одговарајућих парова, али и јунацима и публици остаје искуство нетом проживљене, узнемирујуће и снажне чежње: оне хомосексуалне. Тврдећи да травестија у Шекспировим комедијама, утемељена и у сценској пракси оног доба (женске ликове су играли дечаци), открива а не скрива, Кот овако види чежњу у *Бојојављенској ноћи*: „пулсирање ероса осећа се једино, и то од самог почетка, између Војводе и младића у девојачком руху, између Оливије и девојке у младићком руху“. У патријархалном друштву, укус тог искуства је *јорак*, а заправо је реч о укусу *слободе* у разоткривању властите сексуалности, или поигравању њоме.

Проблем се, међутим, јавља када редитељ развије Котово тумачење до сценски неодбрањивих димензија, кад његов концепт почне да врши насиље над текстом и не може да се оствари у глуми. Егон Савин заснива инсценацију *Бојојављенске ноћи* на радикалном драматуршком захвату (он и Мариана Аранђеловић аутори су адаптације): Виола се не само пресвлачи у мушко већ је и трансродна особа (конкретно, жена с пенисом), а лик њеног брата близанца је избачен. Тиме завршно „упаривање“ мутира у склапање једног срећног (?) троугла:

и Савину

мушкарац, жена и *схемале* а не *андро-ино биће* како то Кот поставља, а на основу вишевековне уметничке и еротске фасцинације овом појавом: то биће треба да је мушкарац које очаравајуће и узнемирујуће личи на жену, или обрнуто. Главни проблем није изневеравање писца, па чак ни артикулисање еротско-љубавног троугла који као да је искочио из (хетеронормативне) порнографске фантазије, већ то што у редитељевој реалистичкој поетици глумци нису никако могли, говорећи Шекспиров текст (ни адаптација ту није помагала), да оправдају оволико психолошки специфичне ликове и односе. Да се редитељ определио за, на пример, наглашену кемп стилизацију у духу Алмодовара, можда би се ово и држало, али он је остао веран „комичком реализму“.

У првом делу, Сања Ристић Крајнов скицира лик Оливије као кокетне, пригупе и осионе богаташице, али у другом наглавачке пада у замку овакве адаптације: никако не реагује на то што је спавала, мислећи да је мушкарац, са женом с пенисом, чинећи тако свој лик потпуно нејасним (да ли је приметила полну разлику? свеједно јој је? управо то јој се свиђа...?). Миња Пековић игра Виолу као особу макар

сетну, ако не и несрећну због своје посебности, јер је она осујећује у чежњи за Орсином. Код ње је нејасно зашто пристаје на љубвни троугао: свидело јој се с Оливијом, то јој је једини начин да буде с човеком којег воли...? Ненад Пећинар је прошао нешто боље јер је раскалашност његовог Орсина с почетка представе могла да донекле оправда то што на крају, када добије Оливију, позива Виолу да им се придружи... Повезано с глумачким проблемима у психолошком правдању приче, склапање тог троугла ствара и већи и општији, значењски проблем. Остаје потпуно нејасно да ли је ово осуда савременог богатог и *изојаченог* света којег више ништа не може да еротски покрене или, сасвим супротно, похвала љубави која је јача од полних и родних разлика. Прво тумачење било би клише и предрасуда, док друго никако не може да се одржи јер његов темељ – снажна љубав – није постављен: не види се зашто је Оливија заволела Виолу, а и Виолина љубав према Орсину је више снатрење него љубав због које би човек урадио све, па и завео трећу особу.

Ни претпоставка да је ово неки изразито декадентни свет се не држи, јер Орсино више делује као оцвали приморски „галебар“, а том

утиску доприноси и цело његово окружење. Редитељ и сценограф Дарко Недељковић стављају радњу у бар на Јадрану (с посветом сликару Воји Станићу), а и комички ликови из Шекспирове пратеће приче одговарају приморским згубиданима, увек расположеним за карневалска прерушавања и не много злочесте сплетке. Оно мало динамичности радње и комичког елана што је остало у оваквој режији *Бојојављенске ноћи* њихова је заслуга: ведра, здраворазумска, правична али опасна келнерица Марија Лидије Стевановић, наиван и блесав млади геј богаташ Андрија Ивана Ђурића, искусни гребатори и сплеткароши Фабијан Душана Јакишића и Тобија Новака Билбије и карикирано тирански и „демонијачни“ Малволио Радослава Миленковића. У овој поставци, Малволио није Оливијин слуга, карикатура елизабетанских пуританаца који ће срушити Глоб и обуставити позоришни живот у Енглеској, већ њен лицемерни исповедник који проповеда морал а сам је похотан и који је – где би, напак, другачије! – католички а не православно попу.

(ПОЛИТИКА, Културни догађај,
22. фебруар 2014.)

ПОЗОРИШНЕ ПРЕМИЈЕРЕ:

Један и један нису два

Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*, режија Радослав Миленковић, СНП; Кад живиш у време у којем, на пример, медији на српском – а не на мандаринском – преносе изјаву министра да не треба рушити нелегалне објекте поред Саве, јер на шта би онда личила њена обала, некако стидљиво делује Живка, Нушићева *Госпођа министарка*, у Српском народном позоришту.

А и како би једна добра жена и добра домаћица, изнета нагло изнад линије нормалног живота (Нушићева дефиниција), могла и да опише такву ситуацију?

Као да је из овако обесхрабрујуће ситуације по политичку сатиру кренуо пут чувене Живке редитељ Радослав Миленковић, обликујући једну, по свим

параметрима, конвенционалну представу, само донекле задовољавајући апетите, нимало не чинећи хумор таквим да смех застаје у грлу, да убуд жаоке буде болнији од уједа комарца.

Чудно је, можда је то био део концепта, не зна се, јер је забаве ради и ефектнијих глумачких епизода поетички много тога остало нејасно, како је Живка (Лидија Стевановић) склизнула у други план. Сви су успевали да освоје простор, наметну своју енергију игре, у целини не доприносећи много из једноставног разлога што се то коси са драматургијом комада. Живка се, истина, често губи у новонасталим ситуацијама, али се никад не губи из фокуса. Игра Лидије Стевановић, у најбољем случају такође само коректна, остала је без правог тона, геста,

без иједне упечатљиве радње, сем помало дегутантног, пластичног пуђења усница, колачења очију и „лелујања“ по сцени.

То није ни храброст, дух времена преливен преко сцене. Тако би све Живке пале у запећак опортуне родбине и тазбине, невољу друштва са одговорних преместиле на neodgovorna места. Не, „доброћудност“ Нушићевог критичког наума, оспољила се као бенигност представе у СНП. Актуелност (скривање иза часног крста и кафанске музике), реалистичке референце (спор ритам), апсурдистичке (шиваћа машина ради сама од себе), комичке (наглашена карикатуралност) функционисале су саме за себе, без слагања у јединство целе приче. Наизглед парадоксално, сви ликови су нагрђени,

Аплаузи за новосадску Госпођу министарку у ЈДП-у

Представа "Госпођа министарка" Бранислава Нушића у режији Радослава Миленковића и у продукцији Српског народног позоришта, гостоваја је 22 марта на сцени "Љуба Тадић" Југословенског драмског позоришта.

Београдска публика је смехом и аплаузима испратила ову поставку чувеног комада у коме се из сцене у сцену, из реплике у реплику, огледа наша релност која је, по редитељевим речима, превазишла све гадости и друштвену извитопереност коју је Нушић критиковао у својим делима.

Публика је здруженим аплаузом поздравила глумце, а посебно Лидију Стевановић у насловној улози, Сању Ристић Крајнов као служавку Анку, Југослава Крајнова као зета Чеду. У глумачком ансамблу су Александар Гајин, Јована Мишковић, Марко Савић, Предраг Момчиловић, Јелена Антонијевић, Гордана Јошић Гајин, Тијана Максимовић и други.

Т. Њ. (БЛИЦ, 23. март 2014)

Је ли било кнежеве вечере Српског народног позоришта у Загребу

Представа Српског народног позоришта (СНП) у Новом Саду *Је ли било кнежеве вечере*, по тексту Виде Огњеновић и у њеној режији, изведена је 16. марта у Хрватском народном казалишту у Загребу.

У представи играју Борис Исаковић, Ненад Пећинар, Миодраг Петровић, Предраг Момчиловић, Радоје Чупић, Југослав Крајнов, Игор Павловић, Александар Гајин, Драгиња Вогањац, Миша Јанкетић, Драган Којић, Мирослав Фабри, Миодраг Петроње.

У глумачкој постави су и Гордана Ђурђевић Димић, Александра Плескоњић, Тијана Максимовић, Гордана Каменаровић, Сања Радишић, Јована Мишковић...

Сценограф је Герослав Зарић, костимограф Љиљана Драговић а музику за ту представу, која је премијерно изведена у СНП-у у октобру 2008, компоновао је Зоран Ерић.

компромитовани, лошији су него што јесу, што јесте карактеристика апатичне данашњице, али нам са сцене то долази здраво за готово. Живкин зет Чедо (Југослав Крајнов) изузетно је агресиван, са покондиреним делом породице спреман је и физички да се разрачуна. Ујка Васа (Александар Гајин) потпуни је пропалитет и нема ни трага томе да он, бар начелно, држи до добре домаћинске куће. Анка (Сања Ристић Крајнов) и Пера писар (Предраг Момчиловић), као да су испали из другог „филма“ (он личи на Чаплиновог Хитлера, а она на Арлекину словачке народне кухиње). Шира породица је, бар је то у реду и разумљиво на прву лопту – дисфункционална.

Другим речима, редитељ Миленковић је – уосталом, попут Нушића – хтео да уклопи стварно (оно што је за критику) и представљено (оно што је за вољети).

Стално га је једно служило, а једно му се, баш, и није дало.

Игор Бурић, ДНЕВНИК, Нови Сад

Интервју: Душан Јакишић

Да могу поново да бирам, био бих –

Првак Дrame Српског народног позоришта и један од најпознатијих новосадских глумаца Душан Јакишић, заблестао је поново на даскама најстаријег позоришта у Србији, у представи *Гaleb* Томија Јанежича. Рад на тој представи трајао је шеснаест месеци и, по свему судећи, био је тежак и другачији од осталих, али се „исплатио“. Представа је доживела велики успех, као и глумци који су је дуго неговали и направили је великом. Душан Јакишић у њој тумачи улогу Сорина, која му је донела награду за епизодну улогу на Фестивалу професионалних позоришта Војводине као и награду листа „Дневник“ на Стеријином позорју. После тих награда, добија улогу Фабијана у *Бојојављенској ноћи*, у режији Егона Савина, где поново, на завидном ни-

воу, показује шта је глумац и даје одличан пример младим колеама.

Душан Јакишић рођен је у Гламочу 1959, а завршио је Академију уметности у Новом Саду. Био је члан Народног позоришта Босанске Крајине у Бањалуци, Народног позоришта „Стерија“, као и члан Народног позоришта „Тоша Јовановић“. Члан је Дrame Српског народног позоришта од 1993. Иза себе има велики број улога, а најпознатије од њих су Жика (*Сумњиво лице*, у режији Дејана Мијача), Милун у представи *Пушјујуће позориште Шојаловић*, у режији Егона Савина, такође је играо Лазу Паунова у представи *Мрешћење шарана*, у режији Егона Савина, Дантеа у представи *Cuba libre* у режији Кокана Младеновића... Јакишић је остварио и неколико улога на филму („Тито и ја“ и „Турнеја“,

редитеља Горана Марковића, као и „Ђавоља варош“, у режији Владимира Паскаљевића, поред осталих). Добитник је многих награда као што су, уз претходно наведене: награда на Сусрету војвођанских позоришта за улогу Жике у представи *Сумњиво лице*, награда „Дневника“ на Стеријином позорју за исту улогу. Добитник је годишњих награда Српског народног позориста за улогу Лазе Костића у представи *Српска Ајина* и за улогу Каранфила у представи *Лејо или Побуна анђела*. Првак Дrame Српског народног позоришта постаје 1999.

За почетак, вратимо се мало у прошлост. Остварили сте много улога код наших великих редитеља, али по свему судећи код Томија Јанежича сте

Душан Јакишић као Сорин (А. П. Чехов, *Гaleb*)

– велики оперски певач

се потпуно „отворили“ и то је примећено. Шта је то „кликнуло“ у вама? Колико вам прија начин његовог рада?

– Истина је да сваки редитељ има неку своју причу, неко своје посебно виђење, али у суштини и сваки глумац, кроз све те приче, има некакав свој пут и начин како њиме пролази. Никако не могу да говорим о неком мом посебном отварању у раду са Томијем Јанежичем. Пре бих рекао да сам ја кроз рад на *Находу Симеону* полако улазио или био увучен (што својом вољом, што несвесно) у начин како Томи размишља, како ствара и колико дубоко улази у сваки сегмент рада на одређеној представи. Што је више време одмицало, после премијере *Находа*, све више сам хватао себе како размишљам о неким сценама, не из представе, него са проба. Све дубље сам постајао свестан неких поступака, неких начина, неких осећања и неких нових путева којима смо сви заједно ишли. Али и чињенице да је свако својим путем морао проћи сам. Потом се, на моју велику радост, десио и рад на *Галебу*, током којег сам само продубио и учврстио своја размишљања о раду са Јанежичем. Моје задовољство се наставља радом на новој представи коју смо управо ових дана започели.

Радили сте представу шеснаест месеци. Ипак је то другачије него кад су у питању остали редитељи; колико вам је то помогло а колико, евентуално, отежало креирање лика? Какав је био изазов за вас толико дуг рад на представи?

– Радити шеснаест месеци једну представу, свакако у старту изазива подозрење и сумњу. Тако је и са сваким гледаоцем који дође на нашу представу, а чуо је претходно да траје шест и по, до седам сати. Не мали број људи који су гледали представу, рекао ми је да су дошли да виде само први, а можда и други чин. Нико од њих није имао ни примисли да напусти представу до краја. Неки су били на становишту да би могли одмах наставити још седам сати. Таква су и моја осећања са шеснаестомесечним радом на представи. Много пута ми је било тешко, али никада досадно и незанимљиво. Никад нисам ни помислио на време и коли-

ко дуго све то траје. На крају, не знам да ли ћете ми веровати, кад је дошло време за премијеру и кад смо на неки начин прекинули (не могу рећи рад, него) наше дружење, био сам тужан. Све то је почело на неки чудан начин да недостаје. Али, на срећу, сваки пут кад играмо представу, а тог дана имамо и пробу, све поново оживи. Свака нова представа је само нова проба и неки нови доживљај нашег вишемесечног, једном ћу моћи слободно рећи, вишегодишњег рада.

Пошто је све кренуло као студентска представа, сусрели сте се са младим људима; колико сте им помогли, а колико су они вама помогли у заједничком раду? Како сте се слагали?

– Рад на представи је и настао тако што је Јанежич дошао да ради са студентима пете године, односно мастер студија на Академији уметности, а потом позвао и нас неколико, да кажемо, искусних глумаца. Таква врста рада мени је увек пријала, увек ми је било задовољство да радим са младим људима, пуним енергије и оног почетничког младачког духа, који нашем раду даје нову димензију.

Пошто је рад са Томијем драстично другачији од рада осталих редитеља, да ли сте променили поглед на глуму и у ком погледу?

– Пре неког времена враћали смо се из Сарајева, са гостовања *Галеба* и тад сам рекао нешто, а слично ћу и овај пут поновити, јер мислим да има везе с овим питањем. Да ли сам променио поглед на глуму? Збиља мислим да овај наш посао има неких посебности. Људи који се баве неким другим пословима, искуством богате знање и тако стичу рутину, што омогућава лакше обављање посла. Рекао бих да је у нашем послу готово супротно. Што је искуство веће, што се лакше обавља посао, чешће се отвара питање: да ли је то и боље?! Рекао бих не, јер се дугогодишњим играњем губи она почетничка искреност и природност, а то је погубно за нашу професију. Понекад се плашим да сам негде, током година, изгубио искреност и веру, а овим радом сам, надам се, понешто успео и да вратим од те вере и природности.

За улогу Сорина добили сте награду за епизодну улогу на Фестивалу професионалних позоришта Војводине и награду листа „Дневник“ на Стеријиним позорју. Колико вам те награде значе?

– Па, значе. Ако ништа друго онда потврду да сам повратио оне изгубљене вредности из претходног питања.

Радили сте са пуно наших познатих редитеља, са Мијачем, Егоном Савином, Мајером, Томијем; колико се они сви разликују? Колико су вам сви они помогли у једном тренутку да сазрите као глумац?

– Ма, наравно да рад са било којим редитељем, а поготово кад се ради о оваквим именима која сте поменули, даје глумцу неке нове димензије. Све то, наравно, зависи од наших индивидуалности и ко је колико отворен и спреман да узме.

Да нисте глумац, чиме бисте се бавили? Да ли бисте икада напустили театар?

– На то питање ћу одговорити са задовољством, а понеког можда и изненадити. Да могу поново да бирам, хтео бих да будем, ако је могуће, велики оперски певач. И музика би била мој приоритет и посао који бих обављао са великим задовољством. Дакле, ДА! На неки начин бих и даље остао у театру.

Гата Гајин

Бранислав Јатић:

Национално не значи

Рекао нам је да дочек Нове године на новосадском тргу кошта као годишњи буџет за програм Српског народног позоришта. „Неодрживо је! Ми с 20 милиона треба да имамо оперу, балет и драму, за 300 људи годину дана

Каже се да пара нема, али је веће питање како се распоређују. Оперски певачи у Србији су популарни само ако се појаве на естради, али то ме не фрустрира, волим свој посао и испуњава ме. Када завршавате уметнички век, резултати вам откривају да сте цео живот сипали воду у песак, али као што рече Весна Крмпотић „не одустај од игре само зато што она ништа не решава“. То ми је модус вивенди, говори нам првак Опере СНП-а, бас Бранислав Јатић, с којим се дружимо поводом његовог гостовања у руском Краснојарску. „То ми је четврто гостовање, а други пут у оквиру размене солиста СНП-а. С

краснојарским театром имамо потписан протокол о дугорочној уметничкој сарадњи, који смо почели опрезно и скромно, по двоје солиста и диригента у сезони, како би се упознали и проценили материјалне могућности како даље. Опрезно је и скромно зато што се средства СНП-у сваке године смањују, и сада је то осетно мање него прошле и претпрошле године. Нови закони, с порезима на ауторске хонораре, то додатно умањују“, казује Јатић.

** Како је уопште могуће да од малої буде мање?*

– Сви се куну у културу, а свест о њеној важности за развој друштва није присутна код оних који воде ову земљу и то ми је одавно јасно. Култура се посматра као потрошња, а не дугорочна инвестиција у развој нације. То и образовање су генератори развоја.

Ако посматрате културу као луксуз или потрошњу, онда ћете драматично смањивати средства, иако се губи из вида да су многи проблеми у друштву, политици и привреди последица недостатка културе. Културна особа ће се другачије односити према пословању и животу, а непоштење, дволичност, крађа и бахаћење су последице управо некултуре.

** То је јенеза йројасџи Србије?*

– Косово смо изгубили због некултуре и бахатости, па ако то схватимо и признамо, морамо схватити колики је њен значај. Тешко ми је то да кажем јер може изазвати негативне реакције, али ако се људи замисле видеће да је то – то! Да смо културније поимали ситуацију и супротставили се проблему, можда до тако драматичних догађаја с тешким исходом не би дошло.

повратак у прошлост

** Лајџ моџив „Инџервјуа недеље“ је љолемика о срѣској Аџини?*

– Како кажете, сјајан мит – флоскула испражњена од суштине. Далеко је Нови Сад од културне понуде коју је имао, разноврсности, озбиљности програма. Ту подразумевам и жанрове који не спадају у озбиљне, али се њима прилазило с озбиљношћу. Нажалост, волимо да се бусамо али примећујемо да то не пије воде. Можда се ствари промене али човек у мојим годинама има мање вере него када је био млад.

** Изјубили смо биџ-бенд, а џамбурашки оркестџар је сјасила љолиџика?*

– Имали смо и јаку Војвођанску филхармонију! Од стогодишњице СНП-а, па у наредних 25 година, било је између 200 и 240 програма годишње. Данас, балет и опера излазе пред публику осам пута месечно. Види се „напредак“. То јесте било политичко питање и коштало нас је, али је Војводина тада имала изворне приходе и могла је да финасира ову кућу много боље него сада. Не видим зашто и данас не би било тако.

** Колика је одговорност љрађана?*

– У последњих десет година смо доспели у стање потпуне летаргије. Када смо очекивали промене и људе који нису дошли до изражаја због бившег режима, видели смо да их нема. Стари политички модел примењује се и у тзв. демократији и људи су изгубили веру да могу нешто да промене.

** Војвођанске љарџије су се обрукале?*

– Њихов основни проблем је што су причом „ди су наши новци“ размишљали само о једном: зашто да нам новац узима Београд када ми то можемо боље да урадимо одавде. Наравно да су сада маргинализоване и не постоји никаква политичка снага која би то могла да мења. Врло су срећни ако остану прирепак неке власти да би могли да, како сте рекли, „одржавају животни стандард“. Морамо схватити да је највећа друштвена промена коју

ћемо урадити то да се сами променимо. Када би се борили против наталожених проблема у себи који изазивају апатију, грађанска свест би се постепено подизала. Бојим се да ствари иду у смеру да, када људима и деца буду гладна, јер они су већ гладни, избиће неартикулисан социјални бунт. Настаће хаос, доћи ће нова, безидејна елита и процес ће почети поново. Опет неће бити 6. октобра.

** Раџили сџе у Народној љозоришћу у Беоџраду?*

– Сличности су велике. Кућа је у проблемима али решавају их боље јер су ближи ватри. Држи се до НП више него овде до СНП-а. Често се говори да је једини национални театар онај у Београду. Заборавља се да је половина трупе СНП-а отишла у Београд и основала НП, да смо дали снажан подстицај оснивању Хрватског народног казалишта у Загребу и да је то најстарије позориште не само у Србији него и у региону. Од почетка делује као национални театар, али никада националистички. И данас је ово театар свих грађана Војводине, Србије па и људи из дијаспоре.

** Министџар Тасовац и резулџаџи којих нема?*

– Ценим његова достигнућа с Филхармонијом, формулисан став који је износио на интеллигентан и провокативан начин, бранећи тај ансамбл. Очекивао сам да у преговорима с властима обезбеди већи степен издвајања за културу, а потом да је човек који може да осмисли дугорочну стратегију културе, али ми се чини да се то није догодило. Што су очекивања већа, ако се она не остваре, и разочарење је веће.

** Уџравне одборе инстџиџуџија била локална самоуџрава, а не он?*

– Постоји шизофрена ситуација и то може бити лимит његовог деловања. Можда је схватио да неке ствари не може да изгура, па не жели да се троши. Све су то ствари које се морају решавати на нивоу државне политике, а сада смо заузети количином власти коју треба узети.

** Шџа се дешава са Сџеријиним љозорјем, немаџеријално?*

– Стеријино позорје има и издавачку делатност, наша дела се играју у иностранству, промовишу се писци и то треба сачувати и неговати. Концепција СП можда треба да се преосмисли и прошири подручје с ког се позивају представе. Владају превазиђени стереотипи у мишљењу. Културна власт у Новом Саду не постоји, видели смо с каквом су отвореном безочношћу подељена средства за пројекте из културе.

** То вас је љовредило?*

– Јесте. Инсистирање на националном не значи враћање у прошлост, него његову надоградњу и укључивање у савремене културне токове, али то подразумева и размену с другим културама. Само тако наша култура може остати жива, развијати се и одржати комуникацију с другим културама и дешавањима. Нација је тако не само јача, већ и може више да пружи.

** На коме је да смишља и шаље џакве сијнале?*

– Када смо прешли у нову зграду, музички центар је водио композитор Рудолф Бручи и имао је велику подршку власти. Говорило се: „лако је било Бручију, њега је власт подржавала“. Ја кажем: „част тој власти која је у њему препознала човека ког треба подржавати“. Данас морате да уђете у партију да бисте можда дошли у ситуацију да се бавите оним што најбоље знате, а људи у култури сувише су прогутани послом и немају времена и енергије да се баве страначком каријером и положајем, да би једном, евентуално, могли да утичу. У апсолутној партократији, а ту се налазимо, имамо одсуство сваке културне политике у граду. Да будемо искрени, ефекат би могао бити већи када би саме куће више штеделе и боље се организовале, али опет, људе поставља политика.

*Љор Михаљевић
(ДНЕВНИК, Нови Сад)*

Александра Плескоњић:

Жене треба да владају светом

У недељи за нама, на сцени Српског народног позоришта обележено је десет година извођења представе *Коме верујете* Јелене Ђорђевић у режији Даријана Михајловића, која је првакињи Дrame СНП Александри Плескоњић те 2004. донела награду за женску епизодну улогу на 54. фестивалу професионалних позоришта Војводине.

– Још верујем у позориште – признаје ми пре неко вече Цака, како је сви у театру од милоште зову. – Не верујем да може да мења стварност, али може да буде инјекција која ће убацили дозу отпорности у организам публике. А мислим да и та публика још верује у позориште. Суочени смо са великом ерозијом укуса, са таласима шунда, кича, свеколиких испразности, и вероватно да неки људи кроз сусрет са театром, са Шекспиром, Нушићем, Чеховом, Црњанским... једноставно чувају разум.

У репрезентативној постави матичне куће Цака ће вечерас гостовати у Хрватском народном казалишту с дра-

мом *Је ли било кнежеве вечере*, по тексту и у режији Виде Огњеновић.

– Верујем и у ту размену добре енергије са публиком коју не срећеш често. У младости сам пуно радила ван Новог Сада, са Љубишом Ристићем, Харисом Пашовићем... и увек је представљало изазов освајати средину у којој те не познају и тек треба да се избориш за њену љубав, заштиту... Али то што у Загреб идемо са *Је ли било кнежеве вечере* јесте својеврсна школа храбрости и слободе, јер се поигравамо са сопственим митом.

Открива ми да сама воли романтизоване митове, и да би сваки народ требало да негује своје митове, али на нивоу разума а не патологије.

– Двадесети век се почео ругати митовима и, што је најгоре, максимално их је политизовао, до крајњих граница баналности. И управо на то је Вида Огњеновић желела да упозори. Верујем Види Огњеновић. Као што верујем себи и јако малом броју људи. Ја заправо мислим да жене треба да владају светом. Па зар није, кажу, Европа цветала када су њом владале „три подсукње”: Марија Терезија, мадам Помпадур и Катарина Велика... Дакле, жене треба да владају и светом и позориштем.

То ће Цака рећи кроз смех, а потом веома озбиљно додати да су почеле пробе представе „Молим, оставите поруку” по тексту Борка Чичовачког, што је трећи пројекат Виде Огњеновић,

после *Кнежеве вечере* и *Милеве Ајнштајн*, у коме је Нови Сад не само кулиса, већ актер. Чичовачки кроз аутентичне поруке говори о времену деведесетих, препознајемо конкретне људе, тужне судбине. И приметила сам на првим читајућим пробама да смо због тога сви под неким стресом. Биће да сагледавамо те године као да још нису прошле, само из још страшније визуре, јер смо две деценије старији и више немамо ни снаге ни илузија. Ерик Берн пита: коју игру играш? Али овде нема простора за такву врсту игре, за изврдавање истине. И зато је то јако, јако тежак текст...

Питам је на крају да ли, после безмало три и по деценије професионалног ангажмана у театру и више од шездесет улога, када уђе у гардеробу, обуче костим, стави шминку... још верује у себе као глумицу.

– Што си старији, све више питања постављаш. Све мање знаш и све си несигурнији, јер сада се већ плашиш и властитих глумачких „фијока” и манира и зато напетост тражиш начин да сам себе изненадиш. А у исто време ти године проведене на сцени ништа не значе – памти се само последњи чин. Али опет, то што си увек на почетку представља и неизмерно богатство, јер си међу реткима који су у прилици да изнова и изнова стварају нови свет.

Мирослав Сџајић

У ком смо жанру?

– Необјашњиво је да имамо велико позориште са три уметничке јединице а да практично никада ништа не радимо заједно, да на нашем репертоару нема, рецимо, мјузикла. Многе су ствари необјашњиве, али очито је ово доба беде и апатије у чему треба тражити и узроке и последице. Јако ми је и што на нашим сценама нема кабареа. Јер кабаре најбоље детектује време. Он, заправо, том времену плази језик и показује гузицу. Али је проблем што ми, очито, јако тешко детектујемо где смо, у ком то времену живимо. Неко за себе можда и може да каже *да зна*, али признајем да сам ја збуњена, не могу да разазнам чак ни жанр у коме се сви скупа налазимо.

(ДНЕВНИК, Нови Сад)

Представљена књига интервјуа
Феликса Пашића

Сведочење о деведесетим

Књига „Крајак преглед времена“, с поднасловом „Лудус разговара“ – избор интервјуа које је са позоришним уметницима водио Феликс Пашић, представљена је у Музеју позоришне уметности Србије.

Многобројну публику поздравила је ауторка предговора Ксенија Радуловић, некадашња директорка Музеја. Она је истакла да је новинар, критичар, публициста и телевизијски документариста Пашић (1939-2010) био дугогодишњи и драгоцени сарадник те куће, као и први главни уредник позоришних новина „Лудус“ од 1992. до 1999.

У „Лудусу“ је објавио 60 великих разговора, од којих је 18 интервјуа са драмским писцима, редитељима и позоришним критичарима одабрала и приредила његова супруга, новинарка Зорица Пашић, а књигу је издало Удружење драмских уметника Србије (УДУС).

Пашићеви саговорници били су Јован Христић, Владимир Стаменковић, Љубомир Симовић, Душан Ковачевић, Александар Поповић, Дејан Мијач, Слободан Селенић, Вида Огњеновић, Љубомир Драшкић, Љубиша Ристић, Мухарем Первић, Јагош Марковић, Мира Ерцег, Слободан Стојановић, Јован Ћирилов, Никита Миливојевић, Егон Савин и Биљана Србљановић.

Истичући посвећеност и високе стандарде Пашића и у писању и у уређивању, Радуловићева је рекла да он и његови саговорници – људи различитих естетика, генерација и опредељења, позориште нису посматрали ван контекста времена, па је „Лудус“ био и својеврсна платформа да се јавно кажу неке битне ствари које нису могле да „прођу“ у већим медијима.

„Ови разговори били су интерни форум слободне грађанске мисли у тешком периоду 90-их година“, додала је она.

Доскорашња председница УДУС-а Љиљана Ђурић, која је „изборила“ средства за књигу, захвалила је Министарству културе, додавши да је тај новац био довољан само за штампу, те је истакла труд Зорице Пашић и екипе пријатеља

заслужних што се појавила „ова сјајно писана и сјајно направљена књига“.

Издање је графички обликовао Ђорђе Ристић, а илустровано је фотографијама (рађеним за „Лудус“) Весне Павловић, Ђорђа Томића и из приватних колекција.

„Пашић је био ненаметљив, његово присуство док читамо интервјуе готово да не примећујемо, али је веома вешто усмеравао саговорнике да читаоцу саопште оно што је за њих битно у позоришту, уметности, а и у животу“, рекла је Ђурићева.

Милан Влајчић је оценио да је ова књига фасцинантно штиво које може да се чита на неколико нивоа, јер Пашићеви саговорници, поред разговора о театру, дају дијагнозе времена које су обележили ратови, санкције, криза друштва и морала.

„То је књига за разумевање наше позоришне и опште ситуације, сведочење и о нашој интимној драми“, рекао је он, додавши да импонује и квалитет у новинарском смислу, јер су ти интервјуи били прави дијалози, што је данас као журналистички жанр готово сасвим нестало.

Зорица Пашић је рекла да о сведочењу о времену 90-их говоре наслови интервјуа – са Јованом Христићем „Ђаво однео моју генерацију“, Огњеном Милићевић „У овом лудилу нема логике“...

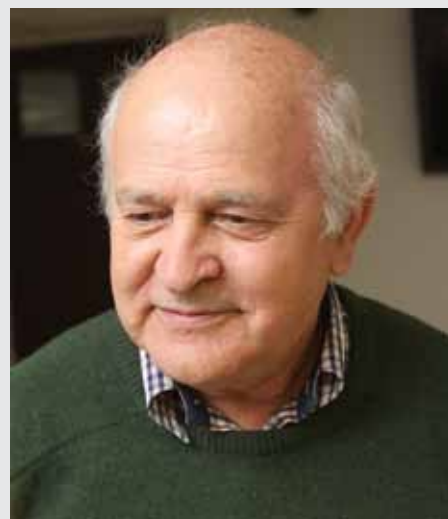
Она је такође приметила да се данас више не раде прави интервјуи, који су некада били врхунска новинарска форма, па се запитала да ли ћемо једнога дана „кратак преглед времена 2000-их година“ морати да правимо из садржаја таблоида.

ТАНЈУГ

Изванредни Златни беоцуг Владимиру Логунову

Владимир Логунов, балетски уметник, кореограф и директор Балета Српског народног позоришта, добитник је „Изванредног Златног беоцуга“, награде коју додељује Културно просветна заједница Београда.

Ово признање, које су ове године добили и глумац Петар Божовић и композитор и теоретичар музике, академик Дејан Деспић, додељује се за трајни допринос култури Београда.

Без „Жанке“ била бих

Добитница признања које додељују Народно позориште, „Вечерње новости“ и град Пожаревац: Због наше културе сви треба да нас уважавају, али и ми сами себе. Имамо из чега да будемо неко

МИРА Бањац моја је најбоља ученица, од ње очекујем велику будућност – пре тошово седам деценија пророчки је најавио чувени професор Јуриј Львович Ракитин, оцењујући прву класу новосадске глумачке школе. Најбоља ученица оправдала је професорова очекивања, а њена „велика будућност“, на најлепши начин, још израје: следеће суботе, на сцени Народної опери, биће јој уручена награда „Жанка Стокић“ за све чиме је обојила театарски, филмски и телевизијски животи ове земље. Признање дванаестих година додељују национални театар, „Вечерње новости“ и Град Пожаревац: биће то само још један бисер у низу великих награда које је освојила током 67 година присуства на нашој сцени.

– У мојој каријери Народно позориште је једна тиха патња – каже Мира Бањац. – Нажалост, тамо никада нисам играла, као ни у ЈДП. Награда са именом Жанке Стокић у мени побуђује и страх и понос. Страх, да ли ћу моћи да очувам достојанство награде са именом те велике глумачке и животне судбине, част што су неки људи ставили свој потпис на признање са њеним именом. Пуно сам играла жене из на-

рода, али не и Нушића. Није ми нуђена ни Госпођа министарка. Ипак, имала сам срећу да у представама Чудо у Шарпану, Свети Георгије убија аждаху, Корешовденција, Камен за подлаву – упознам женске ликове налик онима којима је Жанка суверено владала. За мене је то био потпуно нов миље, можда је ово и додирна тачка са великом глумицом.

* А можда и то што је она у глумачки свет ушла са театаром, а ви већ са осамнаест година?

– И ја сам некада јако желела да будем путујућа глумица! Био је то за мене посебан театар... Када награде добијете у младости, оне су за глумца залет и мотивација, знак да вас је неко приметио. Али, добити награду на крају каријере је нешто сасвим друго. Значи, озбиљно сести и размислити шта је тај ваш пут, од оне прве мале награде на почетку, до ове данас. Испод ње не можете, наравно са својим могућностима. Није важно ни кад је добијете, важно је да није отишла у погрешне руке. Све добитнице пре мене значајне су уметнице, немам ту врсту сујете да ли сам добила признање пре или после неког другог. Осећам само захвалност према људима који су одлучили да ове године мени припада – тако рећи, на крају моје каријере. Искрено, нисам је очекивала. Али цела каријера би ми без ње била сиромашнија.

* Својевремено сте једну награду и одбили: 1982. године на „Данима комедије“ у Јагдини. Зашто?

– Јер су ми за Радована Трећић дали признање за епизоду. Не зато што ми је то било понижавајуће, већ што није била епизода. Иначе, одиграла сам велики број дивних епизодних улога. Рекох да нисам играла Нушића, а јесам једном: код Мијача, великог и лукавог редитеља, у Свету. Дао ми је последњу улогу, „мало црево“, Наду. У то време задатак се није могао одбити,

а и Мијач је суверен, значајан редитељ. Нашо је кључ за ту девојку која готово ништа не говори на сцени. А ја сам добила награду и његовом заслугом! Био је то један мали студијски тренутак, доказ како се може направити нешто и од – ничега.

* Занимљиво је да сте Нушића режирали, његову „Влас“ у Малмеу и Шайцу. Ошкур то?

– И дописала сам један део који није био у комаду, са истим ликовима и карактеристикама. Позориште и ја добили смо и неке награде. А представи сам урадила из ината! Осећала бих се сиромашније да нисам прошла кроз дело нашег највећег комедиографа. Онда, да се бар очешем. Радила ми је и сујета, да ме то не мимоиђе. Истина, Госпођу министарку не бих могла да одиграм, ближи су ми Стеријини ликови. Током каријере играла сам судбине жена из мог народа, али и Толстоја, Достојевског, Шоа, савремене домаће и стране писце. Прошла сам кроз велику литературу и репертоар.

* Игали сте и за глумца посебно захтевну улогу, глумицу девојку у драми „Џони Белинга“?

– Представа је режирао Бата Седлар, а улога је била главна, у четири чина. Тада се о театру водило озбиљно рачуна, па ме је управа пре проба послала у загребачку болницу „Ребро“ где сам посматрала глумице болеснике и научила четрдесетак знакова. Није било лако: нова техника и нова врста глумачке изражајности. Бањалука ме је запазила, а представа је имала дуг и леп живот.

* Имате ли још сличних искустава, с глумицима и театарским захтевима за неке глумачке задатке?

– У „Лепоти порока“ играла сам Црногорку у једном непознатом миљеу, који сам морала да савладам с великом вредношћу. Када сам отишла код Живка Николића са негованом, плавом косом, рекао ми је: „Морамо је подшишати и офарбати“. Подшишала сам се „на мушко“ и офарбала у црног

ДОКОЛИЦА

Склони смо често да заборављамо и све омаловажавамо. Ето, Шотра је направио по Мир-Јам лепу серију о мирном, култивисаном, узбуђујућем времену. Одушевила сам се, али увек има неко ко ће да каже шта ће нам то. Тај ће отићи радије на стадион, на концерт неке певачке звезде, него да погледа неку овакву причу. А за добре, велике ствари, увек је потребно време. Увек сам завидела ликовњацима јер га имају довољно, њихова уметност одвија се у доколици...

сиромашнија

гаврана! Мислите да сам жалила своју косу? Не, вредело је. Али, иза тога је стајао велики редитељ и улога која то заслужује. Када сам играла Марију код Стипе Делића, тринаест месеци радила сам у страховито тешким условима.

Препешачила сам целу Истру и Словенију, до Швајцарске, у ужасној хладноћи. Требало се за то не само глумачки већ и здравствено припремити. Не можете улози прићи неспремно, размажено, омаловажавајуће. Она захтева потпуну снагу и посвећеност. Имала сам среће што ме је за све припремио и свему што ће ми затребати научио мој професор Ракитин. Моја срећа је и што сам прве две деценије провела у СНП, са пет значајних, стал-

них редитеља, одговорних за велики део моје каријере.

** А онда је гошао Аћеље 212?*

– Мира Траиловић и Ћирилов су ме у пола сезоне позвали у ову кућу, која се разликовала од класичног позоришта у ком сам већ одиграла много тога што сам желела. Аћеље је био провокативан и модеран театар, а ја сам била срећна да поред мене не прође то велико уметничко померање, то дрско позориште у ком су се играли актуелни светски писци. Остала сам тамо двадесетак година и добила нешто драгоценно – свет. Прошла сам са Аћељем САД, Мексико, Иран, Европу уздуж и попре-

ко. Из тог позоришта вратила сам се у Нови Сад задовољна, с љубављу и захвалношћу сам затворила овај део каријере. Пензионисала сам се, мислила да заслужујем мирнију луку. Јер, Београд тражи човека од јутра до мрака: ишла сам на изложбе, промоције, све представе. Решила сам да више не играм у позоришту, али су ми понуђене две провокативне ствари: *Мараџионци* и *Ћорче* ђочасни *круј* и *Ојасне везе*...

** За разлику од ранијих времена, чини се да је данас све мање каквих глумачких индивидуалности?*

– Нема их, јер ни позориште више нема место у друштву у ком се могу развијати такве личности. У глумчев живот ушла су равноправно сва три медија, а настала је и једна манија за популарношћу. Исидора Секулић каже да је то најкварнија роба у глумчевом животу... Данас моје колеге немају ни времена да негују сопствену личност, да се посвете себи, на миру нешто прочитају, отпутују да виде у другом граду представу. Велика је трка за освајање свог простора. Глумац је много расут. Нико није сигуран да може да сачека праву прилику, припадајућу улогу. Па чак и они са референцом. Данас се брзо живи и брзо гине...

** Има нечег и у нашем менталитету?*

– Много је хајкача на овце. Не на велику дивљач. А то смо ми, овце... Ко је гласнији, за њим крећемо. А у гласности се ништа не добија. Подложни смо да мислимо о тренуцима, уместо о дугим стазама. А „тренуци“ нас много коштају. Сада смо запали у неку конфузију. Као да смо у тесној кући без врата и прозора, у којој свако сваког гази. Па и онај ко изађе, изађе у ништа. У празнину. Политика нас жестоко притиска, квари. Чак и језик. Ако сваког дана слушате тај вокабулар, преноси се на све, и на децу. Уз политички језик, имамо и онај улични и искварену, ружну енглештину. А језик захтева велику хигијену. Народ који је забаталио свој језик, губи идентитет. Језик је база свега. Где смо ми данас у својој земљи? Неко је пре нас културу брижно неговао, оставио нам је у аманет. Ми само треба да је препознамо, ту треба да тражимо наш национ. Не волим кад смо Срби „по занимању“, већ по духовној припадности. Због наше културе сви треба да нас уважавају, али и ми сами себе. Имамо из чега да будемо неко. Треба то препознати и неговати.

НАЈСКУПЉА ЈЕ НЕКУЛТУРА

** Каква нам је културна политика?*

– Нажалост, наша срљања у свет, у Европу, испадају битнија него да се ми сами, из нашег корпуса, одређујемо где ћемо и како ћемо. Култура мора бити важна као привреда, економија, школство. Мора имати своје право, стално место. Није само новац у питању. Радило се и са мање пара. Најскупља је некултура. Култура се учи од малих ногу, од оног како моје дете твоме каже „добар дан“. Кад хапсимо криминалце, ми кажњавамо последице. Где су узроци? Кажемо, распала се породица. Шта је томе разлог? Ја сам као дете дошла са села у Нови Сад, у глумачку школу. Добила сам одмах стипендију, место у ђачком дому, бринуло се о мом школовању. И кад сам завршила, неки државни апарат мислио је о мојој даљој судбини. Човек се неговао. То нам је и данас потребно.

Вукица Сџрујар,
ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ (12. мај 2014)

ИНТЕРВЈУ: МИЛЕНА МАРКОВИЋ, драмски писац

Младобосанцима је Ниче био важан

Неко би волео да није одавде, па му је то криво, неком је за све крив онај што му је узео трећу краву, а неком је за Први светски рат крив Гаврило Принцип и за бабу што је остала удовица

„Змајеубице – јуначки кабаре“ назив је најновијег драмског текста лудичне ауторке Милене Марковић који ће на пролеће бити постављен на сцени „Љуба Тадић“ Југословенског драмског позоришта у Београду. Представу Змајеубице ЈДП ће реализовати у оквиру пројекта којим Унија театара Европе обележава стогодишњицу од почетка Првог светског рата.

Драма „Змајеубице – јуначки кабаре“ говори о младим, осећљивим најреиницима људима који су гладни и жељни слободе. Зашто сте причу о Гаврилу Принципу издигли на мишићи ниво?

Свака драма или поема мора да стоји на неком великом сну или проклетству или истини. Ја не размишљаам шта је данас важно, ја размишљаам шта је за мене важно, а пошто сам ја човек, врло је могуће да ако у томе идем до краја – онда ће то испунити и друге људе.

Данас је чудно време, на неки начин личи на време у коме су они живели, постоји неколико моћних империја које другима одређују шта и како, перфидно и лицемерно.

Младобосанци су радо чинили Ничеа чији сте израз „змајеубице“ ставили у наслов своје најновије драме. На шта вас „змајеубице“ асоцирају?

Они су свашта читали, гладно и без система, били су мање-више самоуки и у својој суштини модерни и прогресивни. Што се тиче Ничеа, он је у том тренутку био важан јер је приказао моралну загушљивост и лицемерје Европе, ту једну оптимистичну самодопадљивост која почива само на трговачком интересу, и најавио је пророчки и радикално катаклизму која ће да уследи. Како га год тумачили у

разним епохама, младим људима тог времена је он вероватно значео као и Јакобу Буркхарту који му је писао да је захваљујући њему „све више независности у свету“. Наравно, он је мислио на независност индивидуе, у суштини на индивидуалну слободу. Зато јако млади људи воле да читају Ничеа. И исто тако ту постоји бекство у честитост, у јасноћу, у највишу интелектуалну слободу.

Вероватно су широм Европе млади мушкарци маштали како су ето они та мужаствена сила која ће направити нови свет. Неки су били невини брђани, неки други су били безбрижни сифилистичари.

Припадајуће, рекло би се, линију наше културе која у младобосанцима види један од њених кључних међаша?

Ја не припадам никаквој линији културе, стојим врло одвојено и у стању сам то и да докажем, мада, не верујем да то било кога занима и да се то од мене очекује. Мене је Гаврило Принцип одувек интересовао, и често сам размишљала да ли је дошао тренутак да могу да га оживим. Ваљда сам то сада успела.

Гаврило Принцип је и лајтмотив ваше песме „Лаку ноћ, синови моји“. Да ли сте из романсићарској ула исали и драму о Гаврилу Принципу?

Јесам. Они су сматрали да је живот уметничко дело, то су сматрали и многи други уметници који су изгорели у прелазним временима: Шели, Рембо, Витмен. И исто тако су сви сањали о изворној људској природи и чистоти без обзира да ли су до ње долазили из своје чедности или из растројства чула и искустава. Сви су они изразито волели човечанство, чак и док су га презирали. Ту постоји извесна дуби-

на у доживљају света и увек присутна иронија.

За писање драме „Змајеубице – јуначки кабаре“ сценаријски сте се сиремали. Шта вам је било полазиште?

Прочитала сам много на ту тему, да не набрајам. И нисам се служила прочитаним по принципу Прокрусто-ве постеле, нађем нешто што ми одговара па то дељем како мени одговара, не, покушала сам све да сагледам. Полазиште ми је било оно које увек сматрам да је истинитије од историје, псеудолитературе и филозофије, у правој уметности.

Полазиште су ми били ликови из „Тмине“ Леонида Андрејева, ликови из „Васкрсења“ и из „Злих духова“. И, пре свега, ја сам полазиште. То је моја драма, не нека интерпретација историјске приче.

Имала сам и полазиште за тзв. другу страну у „Добром војнику Швејку“ и Шницлеровим комадима. А где су они, ту је и Кафка и Музил, он је дивно писао о глупости. И Цвајг.

О каквим то „контроверзним“ темама ученици разговарају с почетака драме „Змајеубице“, будући да прича почиње у ученици с почетка 21. века?

У разним учioniцама, салонима, кафанама, око главних токова судбине овог малог народа постоје подељена мишљења и велике мржње се ту праве. Ја сам само покушала да прикажем једну расправу. Мислим да у тој сцени нема неке велике контроверзе, то је приказ одвојености. Свако има своју линију. Иначе, драму ће да објави издавачка кућа ЛОМ па ће моћи лепо да се прочита.

Зашто сте за почетак драме одабрали 15. јун 1910, односно Жерајихов ашенијаш на полавара Варешанина?

Драма почиње у учioniци, наставља се са Жерајиховим вапајем за сло-

боду, наставља се на његовом гробу. Атенат се само посредно описује, и то у једном гротескном маниру.

У „Змајеубицама“ има и сонџова, ђоџиравања са формом. Све у служби одбране слободе, зар не?

Сви сонгови су различити и језички и метрички јер их певају потпуно различити слојеви које сам ја приказала. Хтела сам да са једне уметничке дистанце, одређене детаље мучно, сликовито, поетски и прецизно прикажем. То је чист фрагмент, поређан у кабаретској форми, то је приказ једног света који ће ускоро да експлодира у револуцији и страшном рату.

У ђоследње време се досџа чудноваџо ђосмаџра Први свеџски раџ. Гаврило Принцип, џврџиџе, није био џерорисџа, веџ је у својој земљи исџред својих идеала и друџова изврџио џиранџубисџво као џолиџички чин. Ко је, џо вама Гаврило Принцип?

Ко је био Гаврило Принцип, треба питати историчаре.

Ово је време кич политике, кич идеологија и кич уметности. Кич је када се савремени мотиви стављају у личност из епохе, онако како малограђанину то одговара. То је као када у америчком филму лепа Јелена каже Парису: нисам ја лоша девојка што сам се у тебе заљубила, младу су ме удали, криво је друштво. То је скаредно, у тој епохи тако поставити ликове. Да би малограђанин лакше прогутао и евентуално се забавио сервирају се глупости и неподопштине.

Ту свеобухватну глупост Набоков је звао прошлост, када је писао о великом Гогољу који је генијално умео да у неколико детаља прикаже жабокречину малограђанштине. Лепа Јелена је симбол, исто као и Медеја. А пошто мораш да направиш живу жену кад правиш карактер, онда кажеш то је жена која је ишла око тројанског коња и гласовима жена и ћерки дозивала грчке јунаке. Исто је била жена која је издала Париса јер није био довољно мушкарац. Значи, једна страшна жена.

Гаврило Принцип је исто симбол. Као драмски карактер је страхан, дубок, пун мржње и љубави и патње и екстазе. И можеш да га волиш, жалиш,

мрзиш, да га се плашиш, да му се дивиш, то зависи од онога шта је у теби.

Какав је данас однос ђрема Гаврилу Принципу, односно Првом свеџском раџу?

Не бих да се прикључим том хору историчара са славских столова, подгрејаних породичним причама, и онима који – што су веће космополите, то су већи провинцијалци. Зла су времена и сви се страшно нападају, још ће бити гора ако буде већа глад и збуњеност. Најбучнији су увек они који крију празнину. А немудрим људима је увек неко други крив. Неко би волео да није одавде, па му је то криво, неком је за све крив онај што му је узео трећу краву, а неком је за Први светски рат крив Гаврило и за бабу што је остала удовица. Има их доста који због Слобје нису завршили факултет. Има људи

да сви јасно и гласно и лепо виде да си ти слободна у органским чарапицама, значи нападаш неке који нису као ти, при чему ти лепо идеш и све Божиће славиш, плус Хануку у нпр. Лондону. Па онда причаш пријатељици, код нас у Лондону ми на Хануку идемо, и сву храну клопаш, а ујутру мораш топлу воду са лимуном да попијеш, братска си врло пошто си упознала једну толико слатку Ромкињу (уколико си наша жена из региона), или имаш једну дивну, дивну дадиљу, кућну помоћницу, Албанку, Босанку, Молдавку (типично за Скандинавке и Енглескиње), пожртвована си доста пошто рециклираш ђубре и тебе буквално обожавају ретардирана деца коју љубиш и грлиш и дајеш им поклончиће, а једнакост, то је нешто друго, то ти се много не свиђа. Може стварно неко тамо да помисли да је једнак са тобом. Свашта.

који отпутују у мител Европу па једу шницлу па кажу јао, топи се у устима и јао све бисмо ово ми имали да није било, националиста, комуниста, риста, иста и глиста. То су врло често они који баш нешто и нису много прочитали, а ако јесу смањен им је периферни вид као квочкама, виде само на једну страну, можеш да им даш шта хоћеш да читају.

Који је сисџем вредносџи данас на снази?

Данас је све на продају. Тако и ти идеали. Одеш лепо и купиш такво и такво одело, поједеш такву и такву храну, на крилу држиш свој бели мекбук, боли те штикла шта је било јуче, шта ће бити сутра, важно је да си се нацртала тамо

Познаџи сџе џо својим бриџким мислима и сџавовима. Ваџиџе за евроскеџиџика. Случајно или не?

Ја сам свескептик.

Зашџо када сџе џоџресени увек чиџаџе „Изџубљене илузије“?

Мислим да сам негде изјавила да читам ту Балзакову књигу када ме ухвати професионална сујета. Иначе, то није толико често, једном у неколико година. Кад сам стварно потресена читам Диму и Валтера Скота, епску фантастику и кримиће.

Или Виљема Блејка па тучем главом о зид.

Борка Г. Требјешанин
(ПОЛИТИКА, 1. јануар 2014.)

ИНТЕРВЈУ: Ана Ђурић и Ливију Хар

Ми говоримо телом

У Балету у Српског народног позоришта, појавио се веома млад и веома талентован балетски пар. Одакле је дошао и како је успео да тако маестрално одигра главне улоге у представи која је врх врхова класичног балета, *Лабудовом језеру*? У новембру 2013, на Великој сцени Српског народног позоришта „Јован Ђорђевић“, пред хиљаду гледалаца, Ана (у улогама Оде и Одилије) и Ливију (у улози принца Зигфрида) заблистали су надахнуто и сигурно. Без имало несигурности или какве случајне грешке, играли су као да већ јесу прваци Балета. А нису, само су солисти пред којима је блистава будућност. Ко су Ана Ђурић и Ливију Хар? Одговор на ова питања, следи:

Углавном, сви желе да знају за ваше почетаке. Најпре, реците одакле и од кога сте добили прву информацију о балету.

Ливију: У свет балета ме увела моја старија сестра и, захваљујући њој, ја и данас играм балет. Прве балетске корачке начинио сам управо заједно са њом,

у балетској школи у свом родном месту Клуж, у Румунији.

Прејидио сам да сте, пре него што сте још како одиграли главне улоге у „Лабудовом језеру“, играли и неке мање солистичке улоге. Да ли су вам та мања дела помогла да сте улоге одиграли као да сте их многи играли раније?

Ана: Кроз мање улоге могла сам да упознам сцену, да се опустим на њој и, наравно, да радим на техничким стварима, како бих касније била боље припремљена за велике улоге. Свака улога је била изазов за мене, јер је увек било нечега новог што сам могла да научим и на чему још треба да радим. Доста су ми те улоге помогле у даљем развоју.

Ливију: Ниједна улога није небитна! Свака је као једна реч у речнику. Што више улога, то је речник богатији, јер ми говоримо телом, а песници речима.

Да ли сте од раније у мислима имали овакве улоге и жељу да их оди-

граете? Како сте доживели онакав аплауз и одушевљење публике?

Ана: Увек сам имала жељу да одиграм највеће улоге. Од када сам кренула на балет трудила сам се да дам свој максимум и постигнем најбоље. Кренула сам од мањих улога и полако стигла до највећих. Сваки мој излазак на сцену у мени буди узбуђење и стрепњу: да ли ћу донети улогу онако како желим и да ли ће се то допасти публици? И када на крају изађете на сцену да се поклоните, добијете нешто најлепше, а то је велики аплауз који вас испуњава.

Ливију: Када сам на сцени, осећам потпуну слободу, на сцени немам брига, време као да је стало и осећам се испуњено. Аплауз је храна за душу уметника и нема већег задовољства од громогласног аплауза, јер је за нас то највећа награда.

Играју класични репертоар је, знамо, најтеже. Како ви на то гледате?

Ана: Класични балет изискује велики рад, стрпљење и доста одрицања,

али када волите то што радите, успех на крају буде најлепши поклон.

Ливију: Сан сваког играча је да стигне на овај ниво, а стварност је лепша од маште, самим тим што је неизвесна и све се догађа непланирано, у тренутку.

Иначе, шта највише волиш да играш, који још стил, какве кореографије?

Ана: Моја највећа љубав је класичан балет, тежим ка врхунској уметности. Тек када се сасвим остварим у њему, онда ћу прећи на модеран и неокласику.

Ливију: Најлепше се осећам док играм у белим балетима и уживам у чистој класици.

Познајо је да је потребно много рада у балетској сали пре него што се изађе на позорницу. Да ли има нешто што вас нервира или суштава њоком рада у сали?

Ливију: Највише ме нервира загревање, јер се загревамо више пута дневно, у зависности од распореда проба, што уме често да буде и досадно.

Познала је тежина балетске професије. Како се бориш са тим тешкоћама које вас неминовно и свакодневно праће? Колико оне утичу на вас?

Ана: Као и у свакој уметности, постоје препреке које треба прескочити, али и то има своју позитивну страну. Све те препреке вас ојачају за будуће дане, а трудим се да се искључим и мирно размишљам о решењу проблема. Наравно да своју улогу гледам да урадим најбоље што могу.

Ливију: Могао бих да кренем само од тога да се свакодневно сусрећемо са разним боловима и повредама. Не постоји дан када неког нешто не боли. Да би се све то издржало, потребно је бити психички јак и не одустајати.

Да ли можеш да издвојиш неког за кога бисте рекли да вам је помогао, да је радио са вама, да вам је дао шансу?

Ана: То је свакако Оксана Сторожук, првакиња Балета, која је од самог почетка уложила у мене много труда и стрпљења. Уживање је радити са њом. Оксана је особа која је пуна знања и која се труди да своје знање и искуство пренесе на мене, а поред тога, увек ми пружа моралну подршку, што је и те како важно.

Ливију: Моја прва велика шанса се појавила у сезони 2009/2010, када сам добио главну улогу у балету *Дама са камелијама*, где сам почео да радим

са првакињом Балета Оксаном Сторожук као партнерком а упоредо и педагогом. Много ми је помогла. У 2012. нам се придружио балетски првак Милан Лазић, који ми и дан данас преноси своје знање.

Ана, ти сада спремаш и „Крчка Оричића“. Ливију Хар у овом балету није твој партнер, што значи да је потребно уклањање са новом особом. Изгледаш ми као балерина којој то не представља нарочити проблем, а камоли препреку. Очекивамо да, са њом мало година, брзо напредујеш и то је оно што највише задовољаје. Твоја сигурност у извођењу улога се не среће иако често, па те стога и питамо: какво је задовољство у раду са новим људима?

Ана: Нови људи доносе ново искуство. У *Крчку Оричића* наступају са Андрејем Колчеријум, прваком Балета у Српском народном позоришту, који је искусан партнер. Наравно, као и у свакој сарадњи, постоје различита мишљења и другачији приступ улогама, партнеру/партнерки, али то је нормално и доприноси бољој комуникацији. Што је боља комуникација, то су пробе пријатније и продуктивније. Важно је да се добро познајемо и да верујемо једни другима, јер се онда осећамо сигурно.

Српско народно позориште сје освојили. Вас сада могу да позивају на јосновања у све светске центре где се негује иакозвани изведени балетски репертоар. Лично верујем да сје спремно. Шта ви кажете на то?

Ана: Да, ја сам спремна. Ко год ме буде позвао, радо ћу се одазвати.

Ливију: Очекујемо позив!

Да ли има нешто што вас нисам питао, а рекли бисте.

Ливију: Много људи на први поглед за мене помисли да сам програмер (ваљда због тога што носим наочаре) или нешто слично томе. Али, потпуно промене своје мишљење, прво када чују да сам балетски играч, а касније и када ме виде на сцени. Реалност је да људи не знају много о мени, ко сам ја заиста. Да сам човек који се са петнаест година нашао сам у Немачкој (због стипендије) или да сам са само осамнаест година дошао у страну државу да радим. Истина о мени је да, иако сам балетски играч, обожавам све што се тиче мотора и аутомобила. Највише волим да их возим и да их поправљам.

Ана Ђурић, прва солисткиња Балета Српског народног позоришта

рођена је 1991. у Зајечару. Дипломирала је 2010. у балетској школи „Лујо Давичо“ у Београду. Исте године одлази у Cairo Opera House, Каиро, Египат, а од септембра 2011. је у сталном радном односу у Балету Српског народног позоришта.

Остварила је следеће улоге: *Одета/Одилија*, Pas de trois – *Лабудово језеро* П. И. Чајковског, кореограф Владимир Логунов; *Аурора* – *Усавана Лейошница* П. И. Чајковског, кореограф Владимир Логунов; *Китри*, *Дриада* – *Дон Кихот* Л. Минкус, кореограф Ђула Харангозо; *Вила шећера*, *Снежни валцер*, *Валцер цвећа* – *Шчелкунчик* П. И. Чајковског, кореограф Едгар Алиев;

Игра у комплетном балетском и оперском репертоару.

Прво место на Републичком такмичењу музичких и балетских школа Србије 2008. и 2010.

Ливију Хар (Liviu-Mihai Har), солиста Балета Српског народног позоришта, рођен је 1985. у Клужу-Напока (Румунија). Дипломирао је 2003. у Школи за кореографију и драмске уметности „Октавијан Стоја“ у Клужу. Исте године добија ангажман у Балету Српског народног позоришта.

Остварио је следеће улоге: *Принц Зигфрид*, *Ротбарт* – *Лабудово језеро* П. И. Чајковског, кореограф Владимир Логунов; *Базил*, *Еспада* – *Дон Кихот* Л. Минкус, кореограф Ђула Харангозо; *Принц Дезире* – *Усавана Лейошница* П. И. Чајковског, кореограф Владимир Логунов; *Ник* – *Грка Зорба* Теодоракис, кореограф Крунислав Симић; *Арман* *Дивал* – *Дама с камелијама* Ђ. Верди-И. Поповић, кореограф Крунислав Симић; *Тибалд*, *Парис* – *Ромео и Јулија* С. Прокофјев, кореограф Иштван Херцог; *Пријатељи* – *Есмералда* Ч. Пуњи, кореограф Јоан Туђару; *Хиларион*, Pas de deux – *Жизела* А. Адам, кореограф Милица Јовановић (по Лавровском), *Божанствена комедија*, кореограф Сташа Зуровац; *Гросман* – *Милева Ајнштајн* М. Нећак, кореограф Сташа Зуровац; *Значајне улоге* остварио је у балетима за децу и одрасле: *Млинар* – *Мачак у чизмама* Б. Бјелински, кореограф Љиљана Гвозденовић; *Професор* – *Макс и Мориц* Ђ. Росини кореограф Ференц Барбаи; *Томи*, *Лопови* – *Пили гуа чарја* К. Ципци кореограф Ико Отрин. Игра у свим балетима, операма и оперетама.

Добитник је Годишње награде Српског народног позоришта за улогу *Дивала* у балету *Дама с камелијама*.

Габриела Тејлаши Велимировић
Билтен за уметничку игру „StepArt“
11. децембар 2013.

Вида Огњеновић режира у СНП

У току пробе комада Борислава Чичовачког

Вида Огњеновић, на сцену „Пера Добриновић“ Српског народног позоришта, поставља комад Борислава Чичовачког *Осјавиће њоруку* (по мотивима његовог романа „У старини име му беше Хемус“), а премијера ће бити почетком маја.

Чичовачки се у комаду бави генерацијом младих (интелектуалаца, уметника, стручњака) који су, бежећи од рата у Југославији почетком деведесетих, од мобилизације, дивљања национализма, диктатуре Слободана Милошевића, остварење „нормалног“ живота потражили ван граница земље која се распада.

Радња комада смештена је у дом главног јунака Марка, композитора пред којим је (била) успешна каријера и његове супруге Ане, балерине, у – Јоханесбургу.

Формална специфичност овог комада јесте чињеница да се права драма одвија кроз садржај порука (које

фото: Марина Блашковић

родбина и пријатељи главног јунака остављају) на телефонској секретарици. Чичовачки испишује прозну реплику на Бритнов „Ратни реквијем“ или, како

га главни јунак назива, „ораторијум“ о својој генерацији.

У питању је ансамбл представа у којој играју: Југослав Крајнов, Јована Балашевић, Сања Микитишин, Игор Павловић, Марко Савић, Јована Мишковић, Александра Плесковић, Вишња Обрадовић, Миодраг Петровић, Предраг Момчиловић, Мирослав Фабри, Гордана Ђурђевић Димић, Љубица Ракић, Милован Филиповић, Небојша Савић, Страхиња Бојовић, Гордана Каменаровић, Тијана Максимовић, Оливера Стаменковић и Гордана Јошић Гајин

Избор музике је начинио Борислав Чичовачки, драматург је Светислав Јованов, сценограф Жељко Пишкорић, костимограф Марина Сремац.

Кочићево перо Чичовачком

Писац Борислав Чичовачки добитник је награде „Кочићево перо“ за роман „Расковник“, који је објављен у издању Архипелага.

Жири ове књижевне награде који је радио у саставу: Никола Вуколић (председник), Миљенко Јерговић и Младен Весковић, једногласно је донео одлуку да награди Чичовачког „за висока достигнућа у савременој књижевности и оданост лепоти Кочићеве мисли и речи“ „Започет као бајка, ‘Расковник’ се наједном претворио у епистоларни роман, али се на крају његов ток поново вратио бајци, образујући прстен са драгоценим каменом љубави“ пише у образложењу жирија.

Награда „Кочићево перо“ биће уручена Бориславу Чичовачком у понедељак, 7. априла у подне, у Културно-просветној заједници Србије.

Пут у Нови Сад

З а Виду Огњеновић први пут сам чуо у Карловцима. Моји родитељи су се дружили с Мирославом Јовановић (званом Цурица), лекаром која је службовала по сремским селима. Цурица је била живописна особа, строга, помало мушкобањаста – жена-чоек – како кажу Црногорци. Душу дала да постане литерарни лик. Били смо код ње на слави, када нам је открила да то поподне иде својим „фићом“ за Београд да би гледала представу „Мај нејм из Митар“ Виде Огњеновић. Она је наша, Карловчанка, рекла је с поносом. Ту је завршила школу.

Нема писца без града или завичаја. Може се, без проблема, направити литерарна мапа целог света. Кад кажемо Џојс, помислимо на Даблин, поменемо ли Њујорк осмак нам на памет пада Пол Остер. Буенос Ајрес не можемо одвојити од Борхеса, као ни Бору Станковића од Врања, или Александра Тишму од Новог Сада. На истој мапи наћи ћемо и читаве области, реалне или митске, као што су Фокнерова Јокнапафата, или Маркесов Макондо. Вида Огњеновић, међутим, има најмање два завичаја: црногорски предео (где је рођена) и овај наш, војвођански миље (који је сама избрала). Има још много тачака на овој имагинарној географској карти, далеких светлаца које бисмо могли обележити именом Виде Огњеновић, али су, за моју причу, ова два наведена – најбитнија.

Почетком деведесетих објављена је Видина иницијална белетристичка књига (пре ње изашле су две театролшке студије), са симптоматичним насловом „Меланхоличне драме“. Ту су сабране две: већ помињана „Мај нејм из Митар“, на коју је Цурица Јовановић одјездила својим фићом, и драмска фреска „Је ли било кнежеве вечере“, која као да светлцу на зиду неког фрушкогорског манастира.

„Мај нејм из Митар“ је прича о групи Црногораца који путују из Котора у Америку, 1910, у потпалубљу прекоокеанске лађе, у потрази за бољим животом, трбухом за крухом, како то неки кажу. На дугом путовању, они се уче основама енглеског језика и америчких обичаја, којима би ваљало да се прилагоде. У томе им помаже неки нашијенац, искусан човек, који је Нови свет већ видео, а на његово тло ће, будући авантуриста и анархиста, сту-

пити с украденим пасошем несрећнога Митра из наслова, за кога се тек може чути да болује у другој просторији.

Духовите ситуације и дијалози проистекли из сусрета (или сукоба) двају менталитета, менталних склопова, чак цивилизација, једне руралне, патријархалне, старинске и друге убрзане, индустријске, нове и непознате, остаће у сенци невиђеног призора Митрове сахране и вапаја његових сапатника да скончава без гроба, под туђим именом, без себе.

Драма „Је ли било кнежеве вечере“ другачија је скаска о одласку, о путовању у непознато. Заснована на стварним ликовима и проверљивим чињеницама, прича се плете око тешко одредиве границе између историје и мита, између политике и живота, између стварности и сањарије. На сцени је Видин изабрани завичај, дакле, Војводина, и опет прича о трагању, о жудњи да се оде. И остане. И да се, у том вечном процепу, драмском сукобу унутар једне, контрадикторне личности, дође до целине, до идентитета, до свог коначног имена.

Ово што је обележило наведене драме, остаће знак и потоњих прозних остварења Виде Огњеновић, све до последње објављене књиге прича „Живи примери“. Све што је уследило потом, сва та сила драма, приповедака, романа, путописа, есеја, одаје проницљивог, духовитог и критичког посматрача, али су то и скривени дневници меланхолије, сведочанство човековог пораза и губитка. Видино запажање о Чеховљевој „Три сестре“, када каже: „Све сами промашаји погрешних особа на погрешном месту у погрешно време и у погрешним везама“, може се узети као аутопетички исказ, односно, применити на Видине ликове, на Видине људе.

Коментаришући сопствено дело, примедбу да из његових хуморних реминисценција на детињство, непрестано провејава нека тиха туга, Видин филмски колега, редитељ „Амаркорда“ Федерико Фелини, закључио је, с уздахом, како један мислећи човек не може а да не буде сетан.

И „Живи примери“ су књига о одласцима, о неснађености, чак и ако су неки од њених јунака, наизглед, успели у животу. Цену тзв. глобализације (коју Вида Огњеновић дотиче с иронијом али и дубоким разумевањем) плаћа

и онај Макса из приче „Свој на своме“ који у Беч (у ком води успешну фирму) довози читав контејнер буквалне родне земље којом прекрије део свог врта, е да би у њој засадио и однеговао домаћи парадајз, за који се утврђује да, упркос труду, пореклу и патриотским очекивањима, нема апсолутно никакве разлике у укусу, боји и квалитету, од оног што се продаје у аустријским мегамаркетима. (Дакле, где-си-бионигде, шта-си-радио-ништа, што рече онај дрвени филозоф.)

Да је све, свугде, постало исто, и да је одлазак излишан, чак апсурдан (па зато у њега, по оној старој, ваља веровати) показује и прича неког нашег земљака изгубљеног у бестрагији цивилизоване Данске, који истражујући *смирџ лабудова* заврши на психијатријској клиници, тако да не знамо да ли је болестан од носталгичне параноје или то здрав човек реагује на болесно друштво и болесне околности, на начин који је једини, дакле, исправан.

Видини јунаци вазда жељни пута могу бити и светски људи и, готово истовремено, људи ван свих светова. Тако јунакиња насловне приче поставља на крају реторско питање да ли је спас уопште могућ ма колико био видљив и опипљив, да ли смо заиста захвални за могућност живота коју смо добили, или је свако саосећање само празни ритуал, погрешна адреса.

Да ли је и вера (као у причи „Сеоба душа“) само изговор? Само бекство на дно сопственог понора? Ето, то су нека од питања која постављају себи јунаци Виде Огњеновић, на која одмах и одговарају с извесном *сејшном скејсом*.

Али, да не би све звучало као онај тужни мађарски рефрен из Видиног текста „Пут у Нови Сад“, рекао бих нешто о личности наше списатељице. Осетљиви и даровити људи несводљиви су на клишее, прототипове. Тако да, за Виду Огњеновић, последње што можемо рећи јесте да је меланхоличног карактера. Ко с њом прошета градом, мораће проћи кроз сва црвена семафорска светла, јер она „нема времена за губљење“, стрпљења да сачека промену боје, нити намере да се повинује „некаквим“ саобраћајним правилима.

Имаћеш шта да причаш деци, рекао сам, премда *далишонисџи*, пролазећи кроз црвено светло, када сам се уписао гимназију у Карловцима. И тако постао школски друг Виде Огњеновић.

А о оној Цурици, од које сам први пут чуо Видино име, написао сам роман.

Ласло Блашковић

Битлси

Че Гевара

Светислав Јованов

Белешке о позоришној сезони 1900 – 2000 (X)

Пољаци, лудаци и понеки

1964.

Телевизијски шоу Џека Пара улази 3. јануара у историју модерне културе емитовањем *clip*-а са песмом „She Loves You“ дотад мало познатог састава *The Beatles*. То је најјава не само године велике музичке хистерије, већ и једног од кључних митова мас-културе: кроз осам дана, *The Beatles* нумером „I Want to Hold Your Hand“ улазе међу првих осамдесет на америчкој „топ листи“ синглова – а већ 25. јануара су на њеном врху!

У међувремену, 18-ог, Карол Војтила постаје надбискуп Кракова, а тог истог дана у Српском народном позоришту један (за наш театар, барем) не мање важан Пољак, редитељ Казимјеж Дејмек, има премијеру Шекспировог *Јулија Цезара*: у насловној улози је Петар Вртипрашки, а улога

Марка Брута припада, наравно, Стевану Шалајићу. Прилагођавајући Шекспирову историјску трагедију профилу „младог новосадског ансамбла“, Дејмек, по мишљењу стручњака, прибегава одређеној стилизацији и поједностављивању. У критици Елија Финција се најпре издваја Васја Станковић (Касије), а потом се помиње како је Стеван Шалајић дао лику Брута племенитост карактера и људску топлину, али му је „гласовно одузео снагу и држањем херојску величину.“

Два дана, пак, пре заседања Битлса на чело топ листе, њујоршка премијера новог комада Артура Милера: *После љага* (*After the Fall*), у режији Елије Казана: нелинеарна прича, која се највећим делом одвија у уму главног протагонисте, њујоршког јеврејског интелектуалца Квентина, није спасила Милера од примедби да драма

представља слабо прикривену критику његовог (тек окончаног) брака са Мерилин Монро. Без обзира на све, Барбара Лоден добија исте године награду „Тони“ за главну улогу у овој представи (која, исто тако, представља једну од првих прилика у којима се појавила Феј Данавеј).

Несумњиву круну овог медијски динамичног јануара означава, 29-ог, премијера Кјубриковог првог ремек-дела, филма *Доктор Стрејнџлав* (или како сам *пресџао да бринем и заволео бомбу*): салве смеха поводом ове бриљантне уметничке демонстрације апсурдности (света) политике у првом реду су проузроковане троструким глумачким подвигом Питера Селерса – глуми ваздухопловног капетана Лајонела Мандрака, америчког председника Меркина Мафлија и доктора Чудољуба (*Strangelove*), сулудог атом-

Питер Селерс

Гленда Џексон

Мирослав Церар

Шон Конери

маркиз

ског научника и бившег нацисту у инвалидским колицима.

Једанаестог фебруара се *The Beatles* први пут појављују „уживо“ у САД (њујоршки „Колосеум“), а у Лимасолу на Кипру почињу сукоби Турака и Грка. Двадесет петог, Мухамед Али – који се још зове Касијус Клеј – нокаутом у седмој рунди преузима од Сонија Листона титулу светског првака у тешкој категорији.

Први „мустанг“ силази са Фордове фабрике траке 9. марта; 14-ог, у Даласу, Џек Руби бива осуђен на смрт због убиства Лија Харвија Освалда. Радећи од 1959-е у месту Ополе (на средокраћу између Вроцлава и Катовица), као уметнички директор „Театра 13 редова“ (који 1962. мења име у „Театар-Лабораторијум 13 редова“), Жежи Гротовски, након представа *Каин* (1960), *Задушнице* (1961), *Акројолис*

(по Виспијанском, 1962 – први комплетни пример „сиромашног позоришта“) и *Трајична историја др Фаусџа* (1963), 17. марта реализује представу *Студијум о Хамлеџу* (*Studium o Hamlecie*). Инспирисан Шекспировом трагедијом и текстовима Виспијанског, Гротовски подастире сопствене варијације на шекспировске теме. Међу њима је доминантна тема прогнаника, а Хамлет, којег тумачи Жигмунт Молик, појављује се као фигура Јеврејина, алудирајући на проблем антисемитизма. И у тој представи, оствареној кроз колективну игру у виду „отворене пробе“, на потпуно огољеној позорници, Гротовски наставља да развија два кључна вида свог „тоталног метода“, који често означава као *виа нејаџива*: тежњу ка „сиромашном позоришту“ и представу као „чин трансгресије“. „Зашто се бавимо уметношћу?“, пита се маг из Опола у тексту „Ка сиромашном позоришту“ из наредне, 1965. „Да бисмо прешли границе – превазишли ограничења, испунили празнину – да бисмо испунили себе.“

Четири дана након ове ополске премијере, на такмичењу за „Песму Евровизије“, наш представник Сабахудин Курт заузима последње место

(додуше, мора се признати, заједно са још три друге „нумере“). А 27. марта, почиње емитовање прва права пиратска радио-станица, енглески „Радио Кариолина“: може ли данас – у ери готово сваколике доступности музичке информације (што је само наличје информативног засићења и терора) – ико уопште покушати да схвати какав су (револуционарни) значај имале „пиратске“ радио-станице, пре само пола века?

Априла четвртог, талас звани *The Beatles* досеже свету до грла: овај састав држи првих пет (!) позиција на „Биллбоард Топ 40 синглес“ у Америци (*Can't Buy Me Love*, *Twist and Shout*, *She Loves You*, *I Want to Hold Your Hand* i *Please Please Me*). У нас, пак, на дневном реду су нешто спорији – мада и те како модерни – ритмови: 16-ог је премијера Брехтове *Ојере за џри проша*, коју, у преводу Тодора Манојловића, у Српском народном позоришту режира Боривоје Ханауска. Пичема игра Витомир Љубичић, Госпођу Пичем Љубица Раваси, Поли – Анђелија Веснић, а Мекија – Томислав Јовановић. Баш на дан Ханаускине премијере, састав *The Rolling Stones* издаје дебитантски албум. Завршница априла је, међутим,

Жежи Гротовски

Нелсон Мандела

Касијус Клеј

само релативно „културна и креативна“: 20-ог почиње суђење Нелсону Мандели у Јужној Африци, а 6-ог творци компјутерског језика BASIC покрећу први програм на њему.

Другог маја се одржавају прве веће демонстрације против вијетнамског рата у неколико градова САД. Од 3-14. маја у Новом Саду трају 9. југословенске позоришне игре (Стеријино позорје), на којима побеђује Нушићева *Ожалошћена ђорџица* у режији Мате Милошевића – доспела, иначе, у обновљеној верзији на Фестивал, девет година након премијере! Милошевићев приступ отворио је путеве за модернија тумачења Нушића, изван супротности: психолошки реализам – деформисана гротеска, и то првенствено тако што је „партитуру радњи, реакције актера, мизансцен и односе подвргао хорској просторној и временској стилизацији, која чак може изазвати асоцијације на експресионистичка или мејерхољдовска решења“ (Светозар Рапајић).

Дванаестог јуна јужноафрички режим осуђује Манделу на доживотни затвор (ипак ослобођен 1990!), а три дана касније, последње француске тру-

пе напуштају Алжир. Сцене неправде и насиља прелећу континенте: у близини Филаделфије (Мисисипи) 21-ог јуна су убијена тројица активиста за људска права који су радили на регистрацији црнаца у бирачки списак (тела су им пронађена тек 4. августа). Да ли је сасвим случајно (из данашње перспективе), што се пет дана након овог злочина појављује албум Битлса *A Hard Day's Night*?

Премда председник Џонсон већ 2. јула потписује Закон о људским правима (којим се забрањују главне форме дискриминације црнаца), а Битлси се 10-ог јула, након тријумфалне америчке турнеје, враћају кући на премијеру филма *A Hard Day's Night* – још ништа није (разрешено), ни у погледу музичке револуције, нити у погледу расног и ратног питања. Јер, 16. јула у њујоршком Харлему почињу расни немири након што је полицајац убио црног тинејџера, а америчка влада шаље крајем јула у Вијетнам још пет хиљада „саветника“.

Након сукоба америчких и северновијетнамских поморских снага почетком августа у заливу Тонкин и првих америчких ваздушних удара, америч-

ки Конгрес 7. августа овлашћује председника за употребу конвенционалне силе у југоисточној Азији без формалног проглашења рата. Деветнаестог истог месеца бива лансиран „Сунцом 3“, први комуникацијски сателит у геостационарној орбити (намењен преносу летње олимпијаде).

А само дан касније, 20. августа, у лондонском Aldwych Theatre, у извођењу Royal Shakespeare Company и у режији Питера Брука, драма Пете Вајса *Пројон и убиство Жан-Пола Мараа*, у сценском извођењу швићеника душевне болнице у Шаренџону, ђо замисли Маркиза *de Caga* (*Die Verfolgung und Ermordung Jean Paul Marats dargestellt durch die Schauspielgruppe des Hospizes zu Charenton unter Anleitung des Herrn de Sade*). У импресивном „castingu“ (Јан Ричардсон као гласник, Клајв Ревил је Мара, а Патрик Меги – Маркиз), ипак се издваја, као неспорна нова звезда, Гленда Џексон у улози Шарлоте Кордеј. Поставком *Мара/Сга* Питер Брук на извешан начин крунише и осмомесечну истраживачку радионицу под називом „Позориште суровости“, опредељујући се за драмски текст који већ сам по

Мост Verrazano-Narrows у Њујорку

Јохан Кројф

Никита Хрушчов

себи спаја елементе артоовске „при-малне“ осећајности са брехтовском дијалектичком сумњом. Иако је већ доживео праизведбу 29. априла у Шилер театру (Западни Берлин), Вајсов комад се тек у Бруковој режији показује интригантном револуционарним по форми (отворена и вишеструка стратегија „драме у драми“), и универзалним по значењу (централна нововековна дилема о могућности досезања слободе – изменом друштвеног система или, пак, изменом себе?).

А у прву од ових димензија промена уведе нас, на свој начин, 7. септембра председници Југославије и Румуније, Јосип Броз Тито и Георге Георгиу Деж, постављањем камена темеља за хидроелектрану Ђердап. У Лондону, 9. септембра се у позоришту Royal Court одржава успешна премијера комада Џона Озборна *Неприхватљиви доказ* (*Inadmissible Evidence*), чији главни јунак Вилијам Мејтленд (у тумачењу Никола Вилијамсона) сажима у себи све кључне трауме средњекласног Енглеза на почетку либералне потрошачке ере. Много већу пажњу публике и масмедија, пак, привлачи 17. т. септембар, када се појављује трећи филм „бондијаде“ – култни *Голдфинџер*: поред наступа Хонор Блекмен под невероватним (и непреводивим) именом „Pussy Galore“, ово дело Гаја Хамилтона (и Шона Конерија, подједнако) уводи у свет легендарних негативаца незаборавну „ћелу“ Герта Фребера (Fröbe). Осам дана након тога, покрет ФРЕЛИМО креће у много озбиљнију авантуру – рат за ослобођење Мозамбика, док се, 1. октобра, конституише Покрет за слободу говора на Универзитету Беркли (Калифорнија).

На Осамнаестим летњим олимпијским играма, одржаним од 10-24. октобра у Токију, СФР Југославија осваја пет медаља: две златне (гимнастичар Мирослав Церар и рвач Бранислав

Симић), једну сребрну (ватерполисти) и две бронзане (Мирослав Церар и рвач Бранислав Мартиновић). Међутим, чак је и олимпијску навијачку еуфорију бацио у заснак, 14. октобра, одлазак Никите Хрушчова са свих партијских и државних функција: Косигин постаје премијер, а Леонид Брежњев – „генсек“ партије. Увидећемо много касније, код Руса/Совјета увек исто: после сваког Хрушчова – Брежњев, после сваког Андропова – Черњенко, после сваког Путина – Медведев (то јест, Путин)...

Дан након одласка Хрушчова, Мартину Лутеру Кингу следи Нобелова награда за мир. Сутрадан пак, у Српском народном позоришту је премијера драме *Јаје* Фелисјена Марсоа, у режији Љубомира Драшкића – посебан куриозитет је што се као једна од преводитељки текста са француског појављује наша знаменита историчарка уметности Катарина Амброзић.

Деветнаестог, у авионској несрећи наомак Авале страда 18 чланова совјетске војне делегације, предвођене маршалом Бирјузовом и генералом Ждановом.

У новембру, догађаји се згушњавају, заостравају и убрзавају. Трећег, на сцени СНП Дејан Мијач поставља једну нервозно-експресивну варијанту Олбијеве *Ко се боји Вирџиније Вулф?* (запажени Стеван Шалајић као Џорџ и Ева Рас као Хани). Четвртог је државни удар у Боливији – као почетак „новог таласа“ војних хунти који ће кулминирати Пиночевим злочинима. Следећег дана, 57 грађана Источног Берлина успева да побегне кроз тунеле у Западни део града; а шестог, у саобраћајној несрећи код Лазареваца гине Слободан Пенезић-Крцун, председник Извршног већа Србије. Фулбрајтов програм – споразум влада САД и СФРЈ о образовној и научној сарадњи – ступа на снагу деветог новембра, а петнаестог Јохан Кројф дебитује у тиму Ајакса.

Деветнаестог, под редитељским вођством Димитрија Ђурковића, Српско народно реализује премијеру драме Ђорђа Лебовића *Халелуја*. Уместо других оцена и тумачења ове представе – значајне како за СНП тако и за модерну српску драматургију – ево коментара самог Лебовића: „Кад смо већ присиљени да смрт прихватимо као неумитну дружбеницу живота, онда више волим ту смрт као знамење слободе и људског достојанства него као сведочанство људског безумља. Јер, нису сви логори ограђени бодљикавим жицама и нису све крематоријумске пећи једине ломаче у историји! Стојимо над гробом Јоја, кога више нема, слободни у свету у коме се ипак умире – у том свету „у коме људи могу да живе докле год желе“... И, да, играју Васа Вртипрашки, Васја Станковић, Петар Вртипрашки, Велимир Животић, Ђорђе Јелисић, Драгољуб Милосављевић Гула...

Двадесет првог новембра се отвара њујоршки Verrazano-Narrows, у том часу највећи висећи мост на свету, а у децембар се улази договором председника Џонсона са саветницима о „двостепеној ескалацији“ бомбардовања Северног Вијетнама. Ускоро ће, 14-ог, почети и тајна америчка операција „Котрљање буради“ у Лаосу (против „Хо Ши Минове тазе“).

Како и приличи једној противречној, вишеслојној и немирној години, децембар обележавају говорнички наступ Ернеста Че Геваре на Генералној скупштини УН (за време којег неки идиот покушава да баца гранату на фасаду здања на Ист Риверу), и завршетак рада Руалда Дала на књизи „Чарли и фабрика чоколаде“. Sweet dreams, пролетери свих земаља...

(Насијавиће се)

Завршен Фестивал професионалних позоришта Војводине

Неојланџа најбоља представа

Неојланџа Новосадског позоришта/Újvidéki Színház-a најбоља је представа 64. фестивала професионалних позоришта Војводине, одржаног у Суботици. Жири, који је радио у саставу: Дарко Лукић (председник), Весна Ждрња и Милош Латиновић, одлучио је да је најбоља представа у селекцији Душана Петровића остварење настало по роману Ласла Вегела.

Награду за режију *Неојланџе* добио је Андраш Урбан, за музику у истој представи Атила Антал, а жири је одао признање и глумачком ансамблу представе, додељујући му специјалну награду за колективну игру.

Најбоља представа за децу, по оцени жирија, је *Има ли деда одело?* Позоришта младих. По књизи Амели Фрид, представу је режирала Емилија Мрдаковић, а награду за сценографију у тој представи добила је Милица Грбић

Комазец, која је освојила и меморијалну награду „Ивана Мирков Влачић“ за ликовну опрему. Милица Грбић Комазец је добила и награду за костимографију, али у представи *Брак Беџ и Буа* Кристофера Дуранга, у режији Оливере Ђорђевић, Дrame на српском језику суботичког Народног позоришта.

Глумачке награде припале су Браниславу Јерковићу, за улогу Гидре у представи *Госпођа Олија* Милутина Бојића, у режији Горчина Стојановића

(Народно позориште, Сомбор), Мињи Пековић, за улогу Бет Бренан у представи *Брак Беџ и Буа*, Данијелу Хусти, за улогу Попа у представи *Нека се јаве најбољи* Ане Терек, у режији Золтана Пушкаша (СДУВ/ СНП/ Новосадско позориште), Наталији Вицеи за улогу Цара Алексеја у представи *Краљ Иби* Алфреда Жарија, у режији Андраша Деметера (НП Суботица).

Награду „Тихомир Мачковић“ добила је Јелена Милић Златковић за креацију лутака у представи *Велики доброћудни џин* НП „Тоша Јовановић“, а награду за младог глумца добио је Лука Миховиловић, за улогу Мета у представи *Брак Беџ и Буа*.

Све одлуке жири је донео једногласно.

Галеб у Будимпешти

Представа *Галеб* Српског народног позоришта, у режији Томија Јанежича, нашла се међу двадесет одабраних на првом МИТЕМ (Мадачев интернационални театарски сусрет) фестивалу у Будимпешти (26. марта – 7. априла) и тако наставила тријумфални поход по фестивалима и сценама региона и Европе.

Наша представа приказана је међу остварењима која потписују нека од најзначајнијих имена светског театра, од Валерија Фокина и Римаса Туминаса, до Андреја Могучија и Силвијуа Пуркаретеа, а доживела је, свакако очекиван, али зато не мање ласкав, истински тријумф. Након одиста блиставог „похода“ по региону, као представа с највећим бројем наступа ван матичне цене на том простору, *Галеб* је извођењем у Будимпешти почео да описује нови круг, у којем га очекују Фиренца, Петроград, Њујорк...

Иначе, овај фестивал, за који је представе одабрала др Нина Кираљ, велики познавалац европских (и овдашњих – била је у жирију Битефа, учесник Међународног симпозијума позоришних критичара и театролога на Стеријином позорју) театарских тенденција, није такмичарског карактера, већ је замишљен као „културни и професионални дијалог“ (Золтан Балог, министар људских ресурса Мађарске) у театарској средини која је деценијама стварала под утицајем Бруковог

Краља Лира и *Хамлеџа* Висоцког, у режији Јурија Љубимова и која је коначно, након дугог избегавања „фатума“ званог *Човекова шпраједија*, сазрела за суочавање са Мадачевим светом, чији *opus magnum* – *Човекова шпраједија* стоји равноправно уз ремек-дела европске културе, Гетеовог „Фауста“ и Милтонов „Изгубљени рај“.

Иницијатор Фестивала је будимпештански Национални театар и његов управник Атила Видњански, који појам „национални“ тумачи као: над-национални, са мисијом обogaћивања не само националне, већ и глобалне културе. У том контексту, МИТЕМ представља не само сјајну иницијативу, културни куриозитет и аутентичан фестивал уметности, већ и практични форум на коме се представљају различити уметници, с различитих становишта и театарских традиција, од Грузије до Норвешке, овај пут с посебно наглашеним присуством Русије, у част 150. годишњице рођења Станиславског, а ради увида у меру поштовања и евентуалног помака од „система“ Константина Сергејевича.

Фестивал је неке од многобројних пратећих манифестација посветио „Пиколо“ театру и Ђорђу Стрелеру и Луки Ронконију, контроверзном руском редитељу Анатолију Васиљеу, изложбама и дијалогу о животу Имреа Мадача...

Београдски фестивал игре у Новом Саду

Велики канадски балет на сцени СНП

Представа *Минус један* у извођењу Великог канадског балета из Мон-треала, изведена је 12. априла на Сцени „Јован Ђорђевић“ у Српском народном позоришту, а у оквиру сарадње нашег театра и Београдског фестивала игре.

Сјајни канадски плесачи приредили су истински празник новосадској публици, која је, током (спонтаног?) интермеца, имала прилику и да заплеше на сцени, вођена врхунским играчима. Великим аплаузом у препуној дворани пропраћен је наступ Виде Огњеновић, а у кулоарима је врло добро оцењен и плес Миње Лагатор.

Врло емотиван тренутак приредио је, по завршетку представе, уметнички директор Великог канадског балета Градимир Панков, обраћајући се публици управо са сцене (Српског народног позоришта у којем је провео значајан део плесачке каријере и са које се својевремено отиснуо у „бели свет“.

Панков је играо у готово свим југословенским балетским трупима, а потом је каријеру наставио у Немачкој, да би се након тога посветио кореографији и педагогији у Холандском плесном театру, Кулберг балету, Великом балету Женеви и Националном балету Финске. Доласком на чело Великог канадског балета, Панков наставља популаризацију широког спектра плесних форми и води ову компанију негујући врхунску игру и сарадњу са најпознатијим светским кореографима.

Београдски фестивал игре, након премијерног фестивалског извођења представе *Минус један* у Центру „Сава“, доделио је Награду „Вип позив“ Градимиру Панкову. То је признање које се додељује нашим цењеним балетским уметницима који су постигли импресивну каријеру ван Србије.

Силвија Крижан у представи *Неоџланџа* Ласла Вегела и Андраша Урбана, Новосадско позориште / Újvidéki Színház

59. Стеријино позорје – Извештај селектора

XX век – прича без краја

(Девет представа у конкуренцији)

Иако је 2014. година, погнутих глава, са очима на леђима, тешко ходамо у оловним ципелама XX века, гушећи се под бременом неразрешених проблема сопствене историје.

Два велика и значајна јубилеја – 150 година од рођења Бранислава Нушића и 100 година од Великог рата, које Стеријино позорје обележава ове године, добар су повод за комад који „исписујем” овом селекцијом.

Преиспитујући Ничеову тезу да „будућност припада онима који се најдаље и најдуже сећају своје прошлости”, покушавајући да одговорим на питање Како и куда даље, кроз девет представа које сам видео градио сам сценослед за драму под радним насловом „Госпође и госпођице, ратови и последице” (грађанска и малограђанска Србија пре Великог рата, ратови и оно што су нам донели).

За протагнису ове драме, својим карактером, сам од себе, наметнуо се наш евримен, син Живке министарке. Антагониста је цео свет, а ко је крив за драмски сукоб, те да ли је старије јаје или кокошка – видећемо! Све је почело појавом грађанског друштва, корупцијом и борбом за УНОСНО МЕСТО. Жуков, млад човек револуционарног духа, желео је да остане поштен и другачији. Био је тврдоглаво сам против свих. ИДЕЈА о непоткупљивости добила је своје наличје у кућној тиранији. Његова жена није могла да поднесе глад и такав начин живота. Уценом је успела да га наговори да оде код оних које је највише презирао и да пред њима, погнуте главе, погази сопствена начела. Но, они су се већ „о свом јаду забавили” те су му се насмејали у лице. Прокључала је крв неког претка убице па је, док су му крчала црева, у изли-

ву гнева, неспретно потегао револвер али није повукао и обарач. Није било потребе. Лој је појео бубрег, власт је пала, а он је доспео на УНОСНО МЕСТО.

Именован је за министра у српској влади. Његова жена се на празан стомак прејела кавијара и постала ГОСПОЂА МИНИСТАРКА. Њихов син, бунтовни деран на тату али без ИДЕЈЕ на маму, истукао је уштогљеног сина енглеског конзула. И тако је све почело. Неке теорије завере кажу да мали Енглез никад није заборавио батине Живкиног малог те нам је зато организовао 27. март 1941. и у више наврата чашћавао нас бомбама. Но, нећемо сад о томе, ипак су то само шпекулације епу склоне нације. Како у држави није било проблема, морало их је бити у кући. И тако је, рад скандала, наша Влада опет пала, а Живкиног малог стигла је изрека „имао па немао”.

Госпођа Олија М. Бојића, у режији Горчина Стојановића Н. П. Сомбор

Случај је хтео да убрзо умре један рођак (који то није био) што се обогатио захваљујући Живкиним везама. Екс-министаркин син сузе је ронио заједно са ОЖАЛОШЋЕНОМ ПОРОДИЦОМ, у жељи да се домогне наследства, с благо формираном ИДЕЈОМ да га проћерда.

Кад му то није пошло за руком, у време кад је Ханибал (Велики рат) већ био пред вратима, сећајући се живота на високој ноzi заводио је ГОСПОЋУ ОЛГУ, љубавницу свог оца, с ИДЕЈОМ да је наговори да с њим потпише уговор о доживотном издржавању. Озбиљно се разочарао кад је схватио да има успеха код погрешних жена.

А онда се тргао. Нагло се уозбиљило и одрастао онолико колико је било довољно да поверује како је ИДЕЈА толико велика да због ње вреди и обарач 2повући. „Попушио је дрогу“ (коју му је неко морао дати, јербо није имо пара да је плати) и у петој сцени овог комада урадио оно што је његов отац покушао у првој. Пиштољ је опалио. Враг је однео шалу. Из ПРИНЦИПА је убио Фердинанда. Е, сад, да ли му је неко дошапнуо ИДЕЈУ, да ли му је напунио пиштољ и онако изгладнелог подговорио га да то уради, не знам. О томе ћемо ћутати и у ћутању се умети добро разумети... или можда нећемо.

И док ОЛУЈА Првог рата ЈОШ ТРАЈЕ, стигао је и Други, још гори, у ком се прекалио и коначно формирао свој карактер, не без успеха пуцајући на сопствену браћу. Све се то догодило

у Фарадејевом кавезу историје у ком ме убеђивао како је баш захваљујући њему Аустрија после рата постала независна држава.

Потом су сви мислили да је скренуо, јер је ишао право, док је Партија шевердала „лијево и десно, па ће се сретну, сретну се“. Верујући да је јунаштво без ИДЕЈЕ обично разбојништво, за њом је трагао, због ње је убијао, због ње је робијао. Е, да, заборавих рећи да се ЕВРИМЕН презивао ЋИЛАС.

Од војне до војне, од робије до робије, остарало се. Стигле су га дедесете. Но, није се дао. Променио је крв и све виталне органе. И „тако стар а тако млад“ у нови рат, прљавији од свих, Евримен је отишао с ИДЕЈОМ да је Ибермен. По повратку се понашао БИЗАРНО, трговао је дрогом, убијао по улицама, отимао виђеније људе на добром гласу, ма ко и какви да су били. И опет - робија. Додуше, лакша од пређашњих – гајио је цвеће, неговао лале.

Када су га због доброг владања помиловали, сходно свом префињеном карактеру, одлучио је да се скраси и проведе мирне, пензионерске дане у Српској Атини, у НЕОПЛАНТИ. Сећајући се свих ратова кроз које је прошао, схватио је да у себи има и мађарске, и српске, можда и руске и ко зна чије све крви. Доживео је озбиљну кризу идентитета. И, као да се враћао детињству, опет је једну времешну госпођу уверавао у своју љубав, убеђујући је да се

променио, да је другачији и опет са старом ИДЕЈОМ да с њим потпише уговор о доживотном издржавању. Дирнута његовом искреношћу у коју је убедио и самог себе, госпођа је лила крокодилске сузе.

А онда сам застао у писању. Схватио сам да у комаду немам ни један позитиван женски лик.

Посетио сам седам величанствених дама али нису могле да ми помогну. Да ли су оне биле погрешни животни избори Живкиног малог, или је он био њихов, или и једно и друго, тешко је рећи. Тек све су ТРПЕЛЕ, робијајући „криве без кривице“, јер су хладним оружјем смириле узаврелу крв својих насилних мужева.

Коначно, после неколико непреспаваних ноћи, забасао сам у неку кафану на крају света и нашао своју госпођицу. КОШТАНА је имала све што друге нису. Иако силована, претучена, гладна и измучена као наше позориште, певала је и кад јој до песме није. Тада сам последњи пут видео и свог јунака. Био је го до појаса, огрнут заставом неког фудбалског тима. Свуда по лицу и телу видели су се ожиљци бројних ратова кроз које је прошао. Био је ружан, матор и сенилан, бахат и пијан. И опет је, као на почетку комада, тукао без ИДЕЈЕ.

Било је време да причу приводем крају али Евримена више нигде није било. Неко га је (као у цртаном филму «La Linea») ИЗБРИСАО гумицом. Е сад,

неки Словенци (политичари – лалине-исти склони постмодерни) убеђивали су ме да није тачно да "позориште не може да мења свет", те да ће га они поново нацртати, али нисам могао да чекам.

Дан премијере се ближио. Питао сам се како да завршим комад без главног јунака. Решење ми је дала ноћна мора. Сањам да сам у неком новом Великом рату. Сам сам на пустој пољани, на „брисаном простору“ XXI века. Око мене експлодирају бомбе у облику печурки, кораке тешке вучем у оловним ципелама, губим дах под теретом стогодишње стрвине коју теглим на леђима – све до трена када више не могу ни корак даље. Буди ме сопствени крик.

Хтео бих да бежим
Ал' све ми је цабе
Када млађан лежим
Испод мртве бабе.

Помислио сам да је „драму“ најбоље завршити сценом која можда не даје одговор на спочетка постављено питање Како и куда даље (јер „ако постоји одговор на питање, онда нешто није у реду с питањем“), већ сублимира претходно речено и издиже причу на виши и дубљи филозофски ниво.

И, како то и у нашим животима бива, све што се заигра комедијом, све што почне Островским, заврши се... Достојевским.

У новом смо веку,
Ал' времену празну,
Живели смо ЗЛОЧИН,
Сад живимо КАЗНУ.

Напомене:

Сви ликови у овој драми су измишљени.

Процес писања је ишао обрнутим редоследом. Прво сам одабрао сцене, а тек онда, према њима склапао причу и то се показало корисним, јер су за моју драму само најбоље сцене довољно добре.

Свестан чињенице да ће је сценски уприличити редитељ звани Организација фестивала, неће ме чудити ако се Други светски рат одигра пре Првог. Само да не дописују. Само да Трећег не буде.

Ако Србија због Украјине уведе санкције Русији, можда ће се отказати прва и последња представа.

Ако Србија због Украјине не уведе санкције Русији, можда ће се Островски и Достојевски третирати као домаћа класика.

Како год, ПОЗОРЈА ће бити и све ће бити ПОЗОРЈЕ.

Предлажем да у Селекцији националне драме и позоришта у драмском укуку учествују следеће представе:

1. *Уносно месџо*, текст А. Н. Островски, режија Егон Савин, Југословенско драмско позориште Београд

2. *Госџођа минисџарка*, текст Бранислав Нушић, режија Татјана Мандић Ригонат, Позориште „Бошко Буха“ Београд

3. *Ожалошћена љорочица*, текст Бранислав Нушић, режија Никола Пејаковић, Народно позориште Републике Српске Бања Лука

4. *Госџођа Олија*, текст Милутин Бојић, режија Горчин Стојановић, Народно позориште Сомбор

5. *Принцип (Мали ми је овај љроб)*, текст Биљана Србљановић, режија Михал Задара, Шаушпилхаус Беч

6. *Неоџланџа*, по роману Ласла Вегела, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki színház

7. *Бизарно*, текст Жељко Хубач, режија Снежана Тришић, Народно позориште Београд, Шабачко позориште

8. *Трџеле*, текст Милена Деполо и Бобан Скерлић, режија Бобан Скерлић, Београдско драмско позориште

9. *Кошџана*, текст Борисав Станковић, режија Андраш Урбан, Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица

Предлажем да нас у програму Кругови заврте следеће представе:

1. *Још увек олуја*, текст Петер Хандке, режија Ивица Буљан, Драма Словенског народног гледалишча Љубљана

2. *Everyman Ђилас*, текст и режија Радмила Војводић, Црногорско народно позориште Подгорица

3. *Избрисани*, ауторски пројекат Оливера Фрљића, Прешерново гледалиште Крањ

Предлажем да нас у част награђених заузмује представа *Злочин и казна*, по роману Ф. М. Достојевског, режија Златко Свибен, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб.

У стварању ове приче, својим квалитетом, помогле су и представе:

1915 – *Траједија једној народа*, Бранислав Нушић/Иван Нешковић, Крушевачко позориште, Народно позориште Ниш;

Бојојављенска ноћ, Вилијам Шекспир/Егон Савин, Српско народно позориште Нови Сад;

Очеви су љрадили, ауторски пројекат Бориса Лијешевића, Црногорско народно позориште Подгорица;

Госџођица, Иво Андрић/Горчин Стојановић, Југословенско драмско позориште Београд;

Травничка хроника, Иво Андрић/Бранко Брезовец, Народно позориште Битољ;

Зелени зраци, Горан Марковић/Милица Краљ, Књажевско-српски театар Крагујевац;

Скуљач, Драгослав Михајловић/Ирфан Менсур, Позориште Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић“ Зајечар;

Наш љраг, Торнтон Вајлдер/Никита Миливојевић, Позориште младих Нови Сад;

Случајеву/Lost in Serbia, ауторски пројекат Кокана Младеновића, Омладинско позориште „Дадов“ Београд;

Злочин и казна, Ф. М. Достојевски/Ана Томовић, Југословенско драмско позориште Београд;

Оглазак у красни, Војислав Савић/Жанко Томић, Народно позориште „Стерија“ Вршац;

Авијусџи у округу Осејџи, Трејси Летс/Љиљана Тодоровић, Атеље 212 Београд;

Мала, Радослав Павловић/Иван Вуковић, Народно позориште Ниш;

Киша, Јелена Поповић/Даријан Михаиловић, Позориште „Бошко Буха“ Београд.

Као високоартифицијелни пример филозофског позоришта какво се некад могло видети у Салону Југословенског драмског позоришта, а каквог на нашим сценама одавно нема, издвојила се представа *У самоћи љамучних љоља* Бернар-Мари Колтеса, режија Стеван Бодрожа, Пароброд театра Београд.

Како се по Ајнштајновој теорији релативитета „у исто време на два места не може бити“, представа *Мисџер голар* Бранислава Нушића, режија Снежана Тришић, Народно позориште Суботица, биће у могућности да се нађе у опсегу селекције следећег Позорја.

Рекао сам.

Љор Бојовић, селекџор

MYhome is my theatre
SERBIAN NATIONAL THEATRE